زانکۆی سەلاحەدین - هەولێر
Salahaddin University-Erbil

ریکلامی رادیۆ و تەلەفزیۆن

قۆناغی ٤

پ.ی. د. ئەکرەم فەرەیدون حەمەئەمین
بەشی راگەیاندن
کۆلێژی ئاداب – زانکۆی سەلاحەدین

٢٠٢٥

چەمک و پێناسەی ریکلام

بۆ دەستکەوتنی مانایەکی ورد و تەواو لەسەر چەمکی ریکلام، پێویستە بگەڕێینەوە بۆ زانستی زمانەوانی و ئەو تویژینەوانەی لەسەر زانستی راگەیاندن کراوە، لەپێناو پێشکەشکردنی مانای ریکلام بەشێوەیەک گرنگ کە دەلالەت و بەکارهێنانی ئەو چەمکە دەربخات.

لەزمانی کوردی ریکلام بەمانای (بانگەشە، بانگەواز، جاردان، ئاگاداری، جارنامە، ....) هاتووە، لەزمانی عەرەبی وشەی (الاعلان) و لەهەندێک شوێن وشەی (اشهار) ی بۆ بەکاردێت، لەزمانی ئینگلیزی ووشەی (Advertising)ی بۆ بەکارهاتووە کە بەمانای سەرنجراکێشانی بەرامبەر یاخود کەسێک یان شتێکی دیاریکراو دێت، بەڵام وشەی (Reclam) وشەیەکی فەرەنسیە کە بەواتای هاوارکردن دێت.

بەپێی مانا زمانەوانیەکەی ریکلام بریتیە لەهونەری پیشاندانو دەرخستنی بیرۆکەو شمەکو خزمەتگوزاری بۆ باشترکردنی، ئەمەش لەپێناو بەدەستهێنانی بەرژەوەندیەکی مادی بۆ ئەو کەسەی ریکەلامەکەی بۆ دەکرێت (خاوەن شمەکەکە)، لەوڵاتانی سەرمایەگوزاریو سۆسیالیستیەکانیشدا (ئیشتراکی) ریکلام ئەرکێکی دەزگاکانی راگەیاندنە، جا راگەیاندنی بیستراو، بینراو یاخود نووسراو بێت.

ریکلام بریتیە لەو هەوڵە ناکەسییەی کە بە (بەرامبەرێک) دەکرێت لە ریگەی دامەزراوەیەکی ریکلامییەوە بۆ خستنە روو، هەروەها بەبازارکردنی بیروبۆچوون و خزمەتگوزارییەکان، لێکدانەوەی سیاسەت و رووداوەکان و پێشکەشکردنی ئاراستە بەسوودەکان و بەکاردێت بۆ جەماوەر. لە گرنگترین ئامرازەکانی ریکلام : رۆژنامەو رادیۆو تەلەفزیۆن و سینەما و چاپەمەنی و بڵاوکراوەو لافیتە ئاساییەکانی سەر رێگاکان و وێنەکانی سەر دیوار .

ریکلام هەموو ئەو کارو چالاکیانەیە کە لەراگەیاندنی بینراو، بیستراو یان نوسراو، بڵاودەکرێتەوە بۆ جەماوەر بەئامانجی هاندانی بۆ کڕینی شمەک و خزمەتگوزاری یاخود

بۆ ئاراستەکردنی بەمەبەستی قبوڵکردنی ناوەڕۆکی بیرۆکەیەک، کەسایەتیەک، یان دامەزراوەی راگەیەندراو .

لەچەمکی پەیوەندیکردنیشدا تێبینی ئەوە دەکرێت کە شارەزایان ناکۆکن لەسەر گەیشتن بە پێناسەیەکی هاوبەش، بۆ ئەوەش توێژەران و رۆشنبیران چەندین جۆر پێناسەیان بۆ ریکلام کردووە بەو پێیەی دەبێتە هۆکارێکی پەیوەندیکردن لەنێوان دوو لایەندا.

لێرەدا چەند پێناسەیەک دەهێنین کە لەکاتە جیاجیاکاندا نووسراون و لەئاراستە جیاجیاو هەمە چەشنەکانی زانستەوە کاری لەسەر کراوە بۆ گوزارشت کردن لەواتایەکی گشتی و وردی ریکلام.

- ئینیسکلۆپیدیای فەڕەنسی وا پێناسەی ریکلامی کردووە: کۆمەڵێک هۆکاری بەکارهێنەرە بۆ ناساندنی جەماوەر بە دامەزراوە بازرگانی پیشەسازیەکان، یاخود وا لەجەماوەر بکەیت بڕوای بەباشی بەرهەمی ئەو دامەزراوانە هەبێت و، بەیەکێک لەو ڕێگانە ئەو بەرهەمەی پیشان بدەی کەپێویستێتی .
- ریکلام پرۆژەیەکی گەورەیە، لەیەککاتدا خۆی لەخۆیدا پیشەسازییە، دروستکردنی جیاوازییەکی زۆرە بەدەستهێنانی ریکلامیش کارێکی ئاسان نییە و ئەتوانین بڵێین ریکلام لەهەموو شوێنێک هەیە لەبەرئەوەی خزمەت بە ئامانجێکی ژیاری دەکات .
- بەگشتی ریکلام "یەکێکە لە چالاکییەکانی بەبازاڕکردن کە زیاتر لەوانی دیکە قسە و باسی لەسەر کراوە" .

ریکلام پێناساندن و هەوڵدانە بۆ قبوڵ پێکردنی بەرهەم یان خزمەتگوزارییەک یاخود دەزگا و کەسایەتی و شوناسێکی فیکری بە شێوەیەکی ئیجابی، لەرێی کەناڵەکانی پەیوەندی جەماوەرییەوە لەبەرامبەر بڕێک پارەدا کە پێشتر دیاری کراوە .

- بریتییە لەپێناساندنی بەرهەم، کالاّ یان خزمەتگوزاری و بیرۆکەیەک بەبڕێک پارە، بەمەرجێ فرۆشتنی روبەڕوو نەبێ و ئەو لایەنەش کە پارەکەی داوە ئاشکرا بێت.".

 فەرهەنگی لاروسی فەرەنسی دەڵێ :

ڕیکلام بریتیە لە بەکارهێنانی کۆمەڵێک ڕێگاوهۆکار بۆ ناساندنی دامەزراوێکی بازرگانی یا پیشەسازی، پیاهەڵدان و شیرین کردنی بەرهەمەکانیان .

 پیتەر شاندور فیری، دەڵێ:

بەکارهێنانی دەستاوێژێکە کە لە ڕێیەوە نامەیەکی ڕاگەیەنراو دەخرێتە بەر چاوی بینەران .

 کۆمەڵەی تەسویقی ئەمریکایی، دەڵێ:

دەستاوێژێکی کۆمەڵییە بۆ پێشکەشکردن وپیاهەڵدانی هزر یا کاڵا یا خزمەت گوزاری لە ڕێی لایەنێکی دیاروئاشکراوە بەرامبەر بە کرێیەک

 پرۆفیسۆر حەمیدمەولانا کە مامۆستای پەیوەندییە نێونەتەوەییەکانە لە زانکۆی واشنتۆن لە بارەی ڕیکلامەوە دەڵێ :

ڕیکلام بریتییە لە چاپکردن وبڵاوکردنەوەی بیرۆکە و مەبەستێک کە هەوڵدەدا بۆ زیادکردن و پەرەدان بە کاڵایەک یان شتێک کە مەبەست لێی زۆر کردنی کڕیارە، یاخودلایەنگیری کردنە لە هەل و مەرج ، کات و شوێنی دیاریکراودا .

 پێناسەیەکی تر :

ڕیکلام بریتیە لە پێشبینیکردن وئامادەکردنی پەیامەکانی بیستن و بینین کە بە هۆی دانی پارەیەک لە بەرامبەر بڵاوکردنەوەیدا لە لایەن یەکێک یا چەند کەناڵێکی ڕاگەیاندنەوە بڵاو دەکرێتەوە، دەگەیەنرێتە خەڵکی .

 ڕیکلام بریتیە لە ناساندنی دام ودەزگایەکی ئابوری، پێشکەشکردنی زانیاری، وردەکاریەکانی بەرهەم بەو کەسانەی کە کڕیارن لە ڕێگای جۆراو جۆرەوە، مەبەستی کۆتایش لەو کارە بانگهێشتکردنی ئەو کەسانەیە بۆ کڕینی بەرهەمی ئەو دەزگایانە .

 ڕیکلام بریتیە لە هەرجۆر و شێوەیەکی ناساندن بۆ بیرۆکەیەک، کاڵایەک، خزمەتگوزارییەک لە بەرامبەر پارەدا کە بەهۆی کەسێک یان دامودەزگایەکی دیاری کراوەوە ئەنجام دەدرێت .

بەپێی ئەم چەند پێناسەی ئاماژەمان پێکرد دەگەینە ئەم دەرنجامانە:

١- ریکلام هونەرێکە بۆ پێشکەشکردنی شمەکو خزمەتگوزاریو بە بازاڕکردنو بیرۆکە بەکاردەهێنرێت.

٢- ریکلام شێوازێکی پەیوەندیکردنە لەنێوان پێشکەشکار و وەرگر.

٣- ریکلام لەسەرجەم شێوازەکانی راگەیاندندا بەکاردەهێنرێت بۆ گەیاندنی پەیامێکی ریکلامی.

٤- ریکلام وەک کەناڵێکی پەیوەندیکردن بەکار دەهێنرێت بۆ ناساندنی جەماوەر بە شمەکو خزمەتگوزاری.

٥- ریکلام یەکێکە لەپرۆسەکانی بواری راگەیاندن و ئامانجی دروستکردنی کاریگەرییە لەسەر کڕیار.

٦- ریکلام یەکێکە لەچالاکیەکانی پەیوەندیکردن کە تێیدا شێوازەکانی راگەیاندن بەکار دەهێنرێت بەئامانجی هاندان بۆ کڕینی شمەک و خزمەتگوزاری.

سەرەتایەکی مێژوویی ریکلام

ریکلام چالاکییەکی کۆنی کۆمەڵگای مرۆڤایەتییە، مێژووەکەی بۆ ئەو کاتە دەگەرێتەوە کە مرۆڤی سەرەتای بەمەبەستی بەدەستهێنانی پێویستیەکانی ژیانی پەنای بردوەتەبەر، بەتایبەتی بۆ گوزارشت کردن لە داواکارییەکانی لە کەسانی بەرامبەر بۆ پێکهێنانی پەیوەندی ئاڵوگۆرکردن و جێبەجێکردنی بەرژەوەندی هاوبەش بەشێوەیەک کە لەگەڵا سروشتی سەردەمەکە گونجاو بێت، ئەمەش لەرێگەی پشت بەستن بە جاردەر (ریکلامکار)، ئەوانەی پەنایان بۆ ئەم شێوازەی ریکلام بردووە چینی فەرمان رەواکان بوون بەمەبەستی گەیاندنی بریارو فەرمانەکانیان بە جەماوەر. هەروەها لەلایەکی دیکەوە سەرهەڵدانی ریکلام لەو رۆژەوە بووە کە مرۆڤ فێری ئاڵوگۆری کاڵای بازرگانی بووە وا پێویستی کردووە کە ریکلام بۆ کاڵاکەی بکات .

هەندێک لێکۆڵینەوەی مێژووی ئاماژە بەوە دەکەن کە میسرییە کۆنەکان یەکەم کەس بوون کە ریکلامیان بەکارهێنابێت ئەمەش لە رێگەی ئەو ریکلامەوە کە دەڵێن لەسەر پارچە کاغەزێکی (بەردی) میرێکی میسری نوسیویەتی: (ئەو کۆیلەی لە دەستم رای کردووە هەرکەسێک بیگرێت و بیهێنێتەوە پاداشت دەکرێت) . لە دوای ئەوە بابلی و یۆنانی و گریکی و رۆمیەکان، بازرگانەکانیان لەرێگەی هەڵواسینی نوسراو یان هەڵکۆڵین و کێشانی وێنە بەسەر دیوارەکانەوە بانگەشەیان بۆ کاڵاکانیان دەکرد، ئەمەش بەمەبەستی راکێشانی بەکاربەر بۆ کاڵاکانیان. پێش کۆتایی سەدەی پانزەهەم لەئینگلتەراش بڵاوکردنەوەی ریکلام سەری هەڵداوەو بەدەست نووسراونەتەوە. دواتر لەسەدەکانی ناوەڕاست و حەڤدەهەمدا ریکلام بەشێوەیەکی بەرچاو پێشکەوتنی بەخۆوە بینیووە و چەندین شێوازی نوێی ریکلام کردن سەریهەڵداوە .

یەکەم ریکلام کە بڵاوبۆتەوە لەپەرتوکێکدا بووە لەشاری لەندەنی پایتەختی بەریتانیا لەشوباتی ساڵی (١٦٢٥) کە لەو سەردەمەدا وشەی ئامۆژگاری (نصائح) یان بۆ بەکارهێناوە نەک ریکلام، کە تیایدا باسی پەرتوک و دەرمان و چای و ماست و شیرینی و ئەو گەنجانەی لەکارگەکان هەڵئەهاتن لەگەڵ زۆرشتی تر کە ئەم ئامامۆژگاریانە (نصائح) لەپەرتوکێکدا بڵاودەکرانەوە، پێی دەوترا (پەرتوکی هەواڵەکان) .

لەچوارچێوەی گەشەکردنی مێژووی ریکلامدا دەبینین فەرەنسا و بەریتانیا و ئیتالیا پێش ولاَتە یەکگرتوەکانی ئەمریکا کەوتون، ئەمانەش ریکلامیان وەک ئامرازێکی ئابوری و بازاڕ بۆ دەستخستنی دەسکەوتی دارای بەکارهێناوە . هەروەها لەفەرەنسا ساڵی ١٦٣١ ز لە رۆژنامەی (La Gazette d, France) ریکلامی بڵاوکردەتەوە و هەمان رۆژنامە (رینودو)ی دروست کردووە، کەدواتر بەباوکی دامەزرێنەری رۆژنامەی ریکلام ناوبراوە، لەهەمان کاتیشدا رۆژنامەیەکی دیکەی دامەزراندووە (١٦٣١) کەناوی کاغەزی مەکتەبی بووە. کەچی ئەمریکا ئەم هونەرەی لەسەرەتای سەدەی هەژدەم درک پێکردووە و لەرۆژنامەی (زەی بۆستن لتەر) لە (١٧٠٤) لەژمارە دوو دا لەژێر نێوی (Advertisemen) کە دەکاتە ریکلام، دەستی بەریکلام کردن کردووە . هەروەها بینجامین فرانکلین بۆ یەکەمجار ریکلامی بردە بەشی سەرەوەی لاپەرەی یەکەم لە یەکەم ژمارەی رۆژنامەی (Pennsylvania Gazette) لە ١٧٢٩ کە زۆرینە بە باوکی ریکلام ناوی دەبەن .

لەنێوان ساڵەکانی ١٨٨٠ تا ١٩٠٠ ئاژانسەکانی ریکلام لە رۆژنامەکاندا ریکلامیان بڵاودەکردەوە. یەکەمین ریکلامی بازرگانی رادیۆیی پەیامێک بوو دەربارەی چەند شوقەیەک لە لانگ ئایسلەند کە لە ٢٨ی ئابی ساڵی ١٩٢٢دا کاتژمێر ٥ی دوانیوەڕۆ لە رادیۆیەکی نیۆیۆرکدا بەناوی Weaf بڵاوکراوەتەوەو دە خولەکی خایاندوە. ئەم ریکلامە بۆ فرۆشتنی شوقەکانی کۆمپانیای کوئینز بوو لە لانگ ئایسلەند.ئەمەش یەکەم ریکلامی رادیۆیی بوو کە پەخش کرابێت. رووداوێکی دیکەی گرنگ لەمێژووی ریکلامی بازرگانیدا لە رادیۆ روویداوە، ئەوە بوو کە کۆمپانیای مینراوالا لەساڵی ١٩٢٣دا ئەستێرەیەکی سینەمایی بەناوی ماریۆن دەیویس هێنایە پشتی مایکی رادیۆ تا ریکلام بۆ کەلوپەل و پێداویستی ئارایشتی بکات و یەکەم رستەیشی بەوە دەستپێکرد کە چۆن خۆم بۆ فیلمەکان ئارایشت دەکەم؟"

ئەمەش یەکەم هەنگاوی گرنگ بوو بۆ دەستپێکردنی ریکلامی تەلەفزیۆنی. دوابە دوای ئەوەش لە ساڵی ١٩٤٨دا ریکلامی تەلەفزیۆنی لە ئەمریکا بە شێوەیەکی فراوان گەیشتە ناو ماڵان .

تایبەتمەندییەکانی ریکلام

ریکلام چەند تایبەتمەندیەکی هەیە کە بە هۆیەوە جیای دەکەینەوە لەرەگەزەکانی تری پەیوەندی کردنو، هاوکات ریکلامیشی پێ دەناسریتەوە .ئەو تایبەت مەندیانەش ئەمانەن:

١. چالاکیەکی پەیوەندییە دەچێتە چوارچێوەی پەیوەندی جەماوەری، یان شێوەیەکە لە شێوازەکانی پەیوەندی جەماوەری بۆ بەدەستهێنانی هەموو ئەو مەرجانەی لەپرۆسەی پەیوەندی جەماوەریدا هەن لەریگەی ریکلامەوە .
٢. رەگەزی کەسێتی (شەخسی) لە ریکلامدا نییە، واتە چالاکییەکی نا تاکە کەسییە.
٣. لەبەرامبەر بریک پارە بڵاودەکریتەوە.
٤. ریکلام لە لایەن ریکخراوەکاننەوە بە قازانج و بێ قازانج ئەنجام دەدریت.
٥. هەموو ئامرازەکانی پەیوەندی جەماوەری شیاون بۆ بڵاوکردنەوەی ریکلامی بازرگانی، بۆ بڵاوکردنەوەی ریکلام، پەنا دەبریتەبەر هۆیەکانی پەیوەندیکردنو راگەیاندنو لەریگەی ئەوانەوە بڵاودەکریتەوە .
٦. دەرکەوتن و ناساندنی کەسێتی ریکلام بۆ کراو، وەک هونەرمەند، وەرزشکار، سیاسی .. هتد.
٧. ریکلامکاران بەگشتی دیراسەی جەماوەری بەکاربەر دەکەن بۆ ئەوەی ریکلامەکانیان بەجۆریک ئەنجام بدەن کە بگونجێت لەگەڵ بارو دۆخی بابەتی و سروشتی جەماوەر و، بابەتی ریکلامەکەش لەبەرچاو بگرن.
٨. ریکلام دەبێت بەجۆریک بکریت کاریگەری لەسەر جەماوەر دروست بکات.
٩. ریکلام بەئامانجی پیدانی زانیارییە بەجەماوەر لەسەر بابەتی ریکلام بۆ کراو.
١٠. هەروەها وەک ئامرازیکی قەناعەت پێکردنی بەکاربەر وایە بۆ گۆرینی کەلوپەل، یان داواکردنی خزمەتی ریکلام بۆ کراو .
١١. لەلایەن دەستە، گروپ، یان کۆمپانیایەکەوە ئەنجام دەدریت.
١٢. چالاکییەکانی ئاشکراو دیارن.
١٣. بەمەبەستی برەودان بەکاڵایەکی بازرگانی، یان خزمەتگوزاری، یاخود بیرۆکە و کەسایەتییەکە.

١٤. بە سەرچاوەی پاڵپشتی دارایی دادەنرێت لە دەزگای ڕاگەیاندندا.

١٥. لایەنی باش پیشان دەدات، وێنەی جوانی خزمەتگوزارییەکان دەگرێت و پیشانی دەدات.

١٦. پەنا دەباتەبەر هەر سێ شێوازی زیادەڕۆیی (مبالغه)، کورتبڕی و دووپاتکردنەوە.

١٧. ریکلام ریتمێکی خێراو پانتاییەکی دیاریکراوی هەیە، کە جەخت لەسەر کورت بری لە بیرۆکەکەو دارشتندا دەکرێت. هەروەها سادەی لەلایەنی جێبەجێکاری هونەری و ژمارەی کەسەکانیدایە .

١٨. پەنا دەباتەبەر کەسایەتی خۆشەویست و دیاری ناو خەڵک.

١٩. زۆرجار ریکلام بۆ برەودان بە کاڵاکان پەنا دەباتەبەر بەکارهێنانی هونەرمەند و گۆرانیبێژ و ئەستێرەی سینەمایی و وەرزشکاران‌و پسپۆڕانی بواری پزیشکی.

٢٠. زۆر جار ریکلام بە پێی سروشتی ریکلامەکە و جۆری ئەو کەناڵەی کە لێوەی بڵاودەکرێتەوەو ناودەبرێت، یان دەناسرێت. وەکو ریکلامی تەلەفزیۆنی، ریکلامی رۆژنامەیی، ریکلامی رادیۆیی، ریکلامی ئینتەرنێتی، یان مۆبایل .

٢١. یەکێکی تر لە تایبەتمەندییەکانی ریکلام، دانانی کاریگەری فرۆشیارە بۆ سەر کڕیار لەرێگەی هۆکارەکانی پەیوەندی کردنەوە .

"لە دنیای ئەمرۆدا ئیدی بەکاربەر لە روانگەی خۆیدا بۆ ریکلام زیاتر حەزدەکات رۆڵێکی ئینتەرئاکتیڤ و بەشداریکەری هەبێت و نایەوێت بە شێوەی نەریتی تەنیا خاوەن کالا لە رێی کەناڵە نەریتییەکانی گەیاندن و پەیوەندییەوە، پەیامەکانی خۆیانی پێبگەیەنێت". ئەمەش رۆڵی کەناڵی تازەی وەک رادیۆ و تەلەفزیۆن و ئینتەرنێت لەریکلامدا ئەتوانین بیڵێن دوو هێندە دەکات، چونکە هەریەک لەمانە دەرفەتی گونجاوی بەشداریکردن دەدەنە بەکاربەر. بەڵام هەندێک لە رەخنەگران پێیانوایە ئەو جۆرە ریکلامانەی کە پشت بەدیمەن دەبەستن بەتایبەتی ریکلامی تەلەفزیۆنی لایەنی خراپیشی هەیە، کە ئەویش بریتییە لە سەپاندنی شتێک بەسەر خەڵکیدا، ئەویش لە رێگەی شۆردنی مێشکەوە .

ئەرکەکانی ریکلام

کاتێک ئەرکی ریکلام دەبێتە گوزارشتکردن لە پرۆسەی بەبازارکردن، ئەوا دەبێتە هۆی زیادبوونی چالاکییەکان و گەشەپێدان و بەرزکردنەوەی ئاستی بژێوی هاولاتیان بۆ سەروی هێڵی هەژاری، ئەمەش لەکاتێکدا کە ئەو ئەرکەی ریکلام دەبێتە سوودی مادی و خزمەتگوزاری ئاراستەکراو و بواری رۆشنبیری ئەمەش لەم چەند خاڵەدا خۆی دەبینێتەوە.

١. دروستکردنی داواکاری بۆ شمەک و خزمەتگوزارییەکان

هەمیشە لە گۆرەپانی بازرگانیدا ئەوی ریکلام دەیکات بۆ بەدەستهێنانی قازانجە بۆ ماوەیەکی زۆر ئەمەش لەرێگەی بەشداریکردنی لە زیادکردنی داواکاری لەسەر شمەکی دامەزراوەکان یان خزمەتگوزارییەکانیان . ئەمەش وادەکات ئاسانکاری بکات بۆ هەڵبژاردنی کالایەک لەنێوان کۆمەڵێک کالای جیاوازدا و، دیاریکردنی شوێن و کاتی بۆ هەبوونی ئەو کالایە . هەروەها فاکتەرێکە بۆ راکێشانی سەرنجی بەکاربەر و پارێزگاری کردن لێیان بۆ ماوەیەکی زۆر، چونکە رۆژانە چەندین پەیامی ریکلامی ئاراستەی جەماوەر دەکرێت ئەمەش وادەکات کە پەیامە ریکلامیەکان کاریگەرییان زیاتر بێت .

٢. زۆربوونی کێبرکێ لە گۆرەپانی بەرهەم و فرۆشتنی شمەک و خزمەتگوزاری، لەکاتێکیشدا باشکردن و پێشخستنی بەرهەمهێنراوەکان:

رێگەیەکە بۆ فروانکردنی بەبازارکردن چەندین جۆری شمەکێک لەبازاردا هەبێت بەرهەمهێنەرەکەی بەدوای باشترین تایبەتمەندیدا دەگەرێت بۆ شمەکەکەی تا لەرێگەی ریکلامەوە فرۆشی زیادبکات. هەروەها دەبێتە هۆی بەخشینی ناوبانگ بە کۆگا و شوێنەکان و، بەشداربوونی بەکاربەر لە راکێشانی بۆ شوێنی فرۆشتنی کالا ریکلام بۆ کراوەکان .

٣. کەمکردنەوەی تێچوون:

بەشێک لەبەرهەمهێنەرەکان پشت بەوە دەبەستن کە ریکلام کۆی تێچووی دامەزراوەکان زیاد دەکات. ئەرکی ئەم تێچوونەش دەکەوێتە سەر بەکاربەر، بەلام ئەگەر بارودۆخی ئەو بەرهەمهێنەرانە کە ریکلام دەکەن بۆ بەرهەمەکانیان بەراورد بکەین بەو بەرهەمهێنەرانەی کە ریکلام ناکەن یان پشت بەریکلام نابەستن ئەوا دەبینین، ئەو

بەرهەمهێنەرەی ریکلام دەکات کەلوپەلەکانی بەنرخێکی کەمتر و قازانجێکی زیاتر دەفرۆشێت، چونکە بەهۆی ریکلامەکەوە ژمارەیەکی زۆر لەبەرهەم دەفرۆشێت .

٤. ریکلام هێزیکی فێرکارییە:

ریکلام بەسەرچاوەیەکی سەرەکی دادەنرێت بۆ بەدەستهێنانی زانیاری لەلایەن بەکاربەرەوە، زانیاری لەبارەی باشی و خراپی ئەو شتومەک و خزمەتگوزارییانە وەردەگرێت، هەروەها ریکلام هەوڵ ئەدات ئارەزوو و پێداویستیەکانی بەکاربەران پڕ بکاتەوەو هۆکارێکە بۆ بەرزکردنەوەی ئاستی پێداویستیەکانیان و، بەئامرازێکی کاریگەر دادەنرێت لە رۆشنبیرکردن و فێرکردنی بەکاربەراندا . هەروەها کاریگەری لەسەر ژیانی جەماوەر دروست دەکات و ئەمەش لەرێگەی ئاشناکردنیان بەنەریتە تەندروستی و کۆمەلایەتییەکان بۆ نمونە، وەک فێرکردنی خەڵکی کە چۆن پارێزگاری لە تەندروستیان بکەن و ئەمەش وا دەکات داهاتیان زیادبکات، یان چۆن ئاستی زانستی و رۆشنبیریان بەرزدەکەنەوە .

٥. زیادکردنی داهاتی نەتەوەی

یەکێک لەپرنسیبەکانی ریکلام کار لەسەر ناساندنی جەماوەری بەکاربەر دەکات بەراستی پێداویستیەکانیان و رێنوێنی کردنیان بەباشترین رێگا بۆ دۆزینەوەی ئارەزوەکانیان، سەرئەنجام بەکاربردن زۆر دەبێت ئەمەش دەبێتە هۆی زیادبوونی بەرهەم، لەلایەکی دیکەوە زیادەرۆی و خراپ بوون کەم دەکاتەوە، لەگەڵ ئەوەی داهاتی نەتەوەی لە هەرولاتێک بریتیە لە کۆی داهاتی کەلوپەل و خزمەتگوزاری بەرهەمهاتوو، بۆیە پەیوەندیەکی بەهێز لەنێوان داهاتی نەتەوەی و تێچوونی ریکلامدا هەیە لەبەرئەوە کاتێک تێچونی ریکلام زیاد بکات ئەوا بەکاربردنی کەلوپەل و خزمەتگوزاری زیاد دەکات بەو پێیەش بەرهەمیش زیاد دەکات، لەبەر ئەوە ریکلام یارمەتیدەر دەبێت بۆ داهاتی نەتەوەی و بەشداربوونی لە زیادکردن و فراوانکردنی داهاتی نەتەوەی .

تەلەفزیۆن ریكلامی تەلەفیزیۆنی

وشەی تەلەفزیۆن وشەیەكی لێكدراوە لە دوو وشە پێك دێت (Tele) بەواتای (دووری) دێت لەزمانی یۆنانی، (Visionوشەیەكی لاتینیە بەواتای (بینین، روانین) دێت، هەردوو وشەكە بەلێكدراوی لەزمانی كوردیدا دەكاتە (بینین لە دورەوە). مێژووی داهێنان یان پەیدابوونی تەلەفزیۆن بەبەراورد لەگەڵا كتێب و رۆژنامەو گۆڤار زۆر كۆن نییە و، دۆزینەوەی تەلەفزیۆن كەمێك لە دوای سینەماوەیە، لەگەڵ رادیۆدا دەتوانین بڵێین لەیەك سەردەمدا بوون ئەویش لەسەرەتای بیستەكانی سەدەی رابردوو بوو .تەلەفزیۆنی یەكێكە لەكاریگەرترین هۆیەكانی راگەیاندن لەسەر جەماوەر لەرۆژگاری ئەمرۆماندا كە هەواڵا و بەرنامەكانی بەشێوەی پەیامی دەنگ و رەنگ و وێنە و جوڵە لەئاستێكی هونەری بەرزداو بەسیستەمی ژمارەی (دیجیتاڵ) لەرێگەی مانگە دەستكردەكانەوە پێشكەش دەكات، كە ئەم سیستەمە لەلایەن كەناڵە ئاسمانیەكانەوە بەكاردەهێنرێت كە پەخشی سەتەلایتیان هەیە .

تەلەفزیۆن لەسەرتاسەری جیهاندا بەسەركەوتووترین ئامرازی ریكلامكردن دادەنرێت سەرەرای ئەوەی بەم دواییانەو لەسەردەمی نوێدا دەركەوتووە، تەلەفزیۆن وەك ئامرازێك تەواوی تایەبتمەندییەكانی تێدایە بۆ ریكلامكردن بەبەكارهێنانی تەواوی رێگاكانی دروستكردنی كاریگەری لەسەر فرۆشتن، لەبەرئەوەی تەواوی توانا هونەرییەكانی تێدا بەكاردێت، وەك دەنگ و وێنە و جوڵەو رەنگەكان و میوزیك كە هەموو ئەمانە كاریگەری لەسەر بەكاربەر دروست دەكەن . هەروەها تەلەفزیۆن بە ئامرازێكی سەرەكی دادەنرێت بۆ دڵخۆشكردن و بنایاتنانەوە، ئەمە جگەلەوەی كۆمەڵێك بەرنامە و بابەت پێشكەش دەكات كە گرنگی بۆ هەموو كۆمەڵگە هەیە . تەلەفزیۆن بەئامرازێكی گرنگ و پڕ بایەخی دادەنرێت، كە زۆربەی كۆمپانیا بازرگانیەكان و حكومەت و دامەزراوەكان، بەمەبەستی ریكلامكردن پشتی پێدەبەستن. لەهەمان كاتدا ریكلام لە دنیای رۆژئاواو ئەمریكادا بەسەرچاوەیەكی سەرەكی و بەردەوامی دارای و دەستكەوتی مادی و قازانجی دەزگاكانی راگەیاندن دادەنرێت .

رۆڵی تەلەفزیۆن لەچالاککردنی کاریگەری ریکلامی تەلەفزیۆنی

گرنگترین تایبەتمەندییەکانی تەلەفزیۆن وەک ئامرازێکی ریکلامی:

- **داهێنان و کاریگەری:**

یەکێک لە ئەرکە گرنگەکانی تەلەفزیۆن وەک ئامرازێکی ریکلامی کۆکردنەوەی دەنگ و وێنەی جوڵاوە کە کردویەتی ئامرازێکی باوەرپێهێنەرو کاریگەر لەسەر بینین و بیستن و سەرنجراکێشانی بینەر ئەمەش زۆرترین کاریگەری دەبێت لەچاو ئامرازەکانی تری راگەیاندن، ئاوێتەبوونی وێنەی جوڵاو و دەنگ رێگە خۆشکەرە بۆ هەلی داهێنان و نەرمونیانی لەگەشەپێدانی پەیامی ریکلامی .

- **روماڵکردن و چالاککردنی تێچوون:**

تەلەفزیۆن دەتوانێت لەیەک کاتدا و زۆر بەخێرای بگاتە ژمارەیەکی زۆری جەماوەر، هەروەها وا دادەنرێت یەکێکە لەو ئامرازانەی کە لەلایەن زۆرترین جەماوەرەوە قبول دەکرێت، سەرەرای جیاوازی لە پەیام و تایبەتمەندی و نەریتیان، چونکە لە رێگەیەوە زۆرترین بابەت بۆ بینەر نمایش دەکرێت، یان پیشان دەدرێت و، زۆربەی بینەریش پێیوایە لەرێگەی تەلەفزیۆنەوە دەتوانن بگەنە بازارە گەورەکان و نرخەکانیش بزانن، هەروەها دامەزراوەو ناوەندە بازرگانیەکانیش تەلەفزیۆن بەباشترین ئامراز دادەنێن بۆ گەیاندن و فرۆشتنی شمەکەکانیان بە جەماوەر، ئەمە وێرای دابەشکردنێکی فراوانی شمەکەکانیان لەبازار کە لەرێگەی تەلەفزیۆنەوە ریکلامی بۆ دەکرێت بە نرخێکی کەم .

- **دیاریکردن و نەرمونیانی:**

تەلەفزیۆن لە چەند رێگەیەکی جیاجیاوە بینەری خۆی دیاری دەکات، لەوانە کاتی بڵاوکردنەوەی ریکلام، چۆنیەتی ئەو بەرنامە تەلەفزیۆنیانەی بڵاودەکرێنەوە، هەروەها تەلەفزیۆن هەندێک بینەر دیاری دەکات کە بەلای ئەوەوە کۆمەڵێکی تایبەتی وەرگرتنی هەندێک بەرنامەی دیاریکراون.

قاڵبە هونەرییەکان

قاڵبە هونەرییەکان چەندین جۆرن کە لەرێگەیەوە ریکلامی تەلەفزیۆنی دەکرێت بۆ هەندێک بابەتی سادەی ئابووری کە تێچوونی کەمەو بەشێوەیەکی خێرا جێبەجێ و ئامادە دەکرێت. ئازادی لەهەڵبژاردنی زیاتر لە قاڵبێ کە دەتوانرێت لە رێگەیەوە باشترین سروشتی ئامانجی ریکلامی و ناوەرۆکەکەی و سروشتی راستەقینەی نرخی شمەک بگەیەنرێتە وەرگر .

لایەنە باش و خراپەکانی تەلەفزیۆن وەک ئامرازێکی ریکلامکردن

یەکەم/ لایەنە باشەکانی تەلەفزیۆن وەک ئامرازێکی ریکلامکردن:

١. ریکلامەکانی سەرنج راکێشن، چونکە بەشێوەی وێنە و دەنگ و بەکوالێتی بەرز پەخش دەکرێت.
٢. سوود لە تەکنیکی پێشکەوتوو وەردەگرێت وەکو کۆمپیوتەر ئامێری بواری وەبەرهێنان و مۆنتاژو دۆبلاژی دەنگ و رەنگ بۆ جوانکاری لە ریککلامدا.
٣. توانای دووبارە کردنەوەی ریکلامی هەیە لە ماوە جیاوازەکانی پەخشدا.
٤. سوود لە کەسایەتتیەکان وەردەگرێت بۆ سەرنجراکێشان و بایەخپێدان و باوەرپێهێنانی بینەران بە ناوەرۆکی بابەتی ریکلام بۆ کراو.
٥. هەردوو هەستی بینین و بیستن (چاو گوێ) تێیدا بەشدارن، ئەمەش وادەکات زیاتر بیرۆکەی ریکلامەکە لای جەماوەر بچەسپێت و متمانە ببەخشێت و لە یادەوەریدا بمێنێتەوەو بیری کەوێتەوە .

دووەم/ لایەنە خراپەکانی تەلەفزیۆن وەک ئامرازێکی ریکلامکردن:

١. نرخی ریکلامکردن لە تەلەفزیۆن بەبەراورد بە ئامرازەکانی تری راگەیاندن گرانترە.
٢. بەرهەمهێنانی کات و ماندوو بوونی زیاتری دەوێت.
٣. زۆرجار بێزارکەرە، بەهۆی دووبارەو چەند بارەکردنی نا پێویستییەوە.
٤. پێویستی بە خۆتەرخانکردنەو کاتی تایبەتی بۆ تەماشاکردن دەوێت.

٥. زۆرجار زیادەرەوی لە نمایشکردنی وێنەی کاڵاو خزمەتگوزارییەکانداو کوالیتی و رەسەنی جۆریاندا دەکرێت و دوورن لە راستیەوە.
٦. هەندێکجار رەچاوی لایەنی رەوشتی و کۆمەڵایەتی و پەروەردەی تیایدا ناکرێت، زیان بە کۆمەڵگە دەگەیەنێت .

جۆرەکانی ریکلامی تەلەفزیۆن

پسپۆرانی بواری راگەیاندن و ریکلام چەندین دابەشکاری جیاوازیان بۆ ریکلام کردووە، هەر یەکەیان لە رووبەکی ئەم ژانرەوە شێواز و جۆرەکانی ریکلامی تەلەفزیۆنیان دابەشکردووە، لەم توێژینەوە هەوڵ دەدەین چەند دابەشکارییەک بۆ ریکلام بکەین، لێرەدا ریکلامی تەلەفزیۆنی بەم شێوەی خوارەوە دابەش دەکەین:

یەکەم/ لەرێگەی پێشاندانی ریکلام

١. ریکلامی راستەوخۆ:Straight announcement

جۆرێکە لەجۆرەکانی ریکلام راستەوخۆ روبەرووی بەکاربەری دیاریکراو دەکرێتەوە . ئەم جۆرەی ریکلامی تەلەفزیۆنی کورت دەبێتەوە بۆ دەرکەوتنی کەسێک کە راستەوخۆ قسە بۆ بینەر دەکات لەسەر شمەکێکی دیاریکراو و، زۆربەی کات ئەو کەسەی ریکلامەکە دەکات خۆی بەکاری دەهێنێت، وەک ریکلامکردن بۆ جۆرێکی برنج، بەڵام لەو کاتەدا کەسی ریکلامکەر برنجەکە دەخوات، ئەم جۆرەش لەسەر دوو خاڵ دەوەستێت:

أ- سەرنجراکێشی و کاریگەری ئەو کەسەی ریکلامەکە دەکات.

ب- گونجاوی و ئاسانی پەیامە ریکلامیەکە .

٢. نمایشکردن Demonstration :

ئەم جۆرە پشت بە پیشاندان، یان نمایشکردنی شمەکێک دەبەستێت کە لەچەند کاتێکی جیاجیاداو پێشتریش پیشاندراوە (ئەو شمەکەی بەردەوام لەبەکارهێناندایە، سوودەکانی بەکارهێنانی، خراپییەکانی بەکارنەهێنانی)، ئەمەش بیرۆکەی بنەرەتیە لە پیشاندان لە ریکلامی تەلەفزیۆنیدا بەرامبەر بەکارهێنانی وێنەیە لە ریکلامی رۆژنامەوانیدا.

هەمیشە فیلمی ریکلامی تۆماردەکرێت کە شێوازی پیشاندان بەکاردەهێنێت پێش ئەوەی پێشان بدرێت، تا هەلی فێربوون و شارەزابوون لە شمەک برەخسێنێت.

٣. ریکلامکردن لە ریگەی قسەکردنی کەسایەتیەکەوە :Testimonial

لەم جۆرەی ریکلامی تەلەفزیۆنیدا نەخشەسازی ریکلام پشت دەبەستێت بە دەرخستنی کەسایەتییەکی ناسراو کە شمەکێک بەکاردەهێنێت، یان داوای بەکارهێنانی دەکات، ئەمەش لەریکلامی رادیۆی دەچێت کە پشت بەهەمان شێواز دەبەستێت .

٤. ریکلامی درامای Dramatization :

لەم جۆرەی ریکلامدا کەسی ریکلامکەر هەوڵدەدات بۆ دەرخستنی بیرۆکەی ریکلام لەریگەی پێشاندانی چیرۆکێکی درامی کە جیاوازی کەسێک پیشان دەدات لە پێش و دوای بەکارهێنانی شمەکێک لەگەڵا سوودی ئەو شمەکەی کەسەکە بەکاریهێناوە، ئەم شێوازە زۆرترین گرنگی پێدەدرێت و، توانای دروستکردنی زۆرترین کاریگەری هەیە بەو پێیەی:

أ- بەباشی هەڵبژاردنی ئەو کەسانەی رۆڵ لە چیرۆکەکەدا ئەبینن.

ب- بەستنەوەی بابەتەکە و ئاستی پابەندبوونی بە بواری هونەرییەوە.

لەم جۆرە ریکلامەدا داستانێکی کورت بۆ بەکارهێنانی کاڵاکە دروستدەکرێت بەجۆرێک کاریگەر و سەرنجڕاکێش بێت. بۆنمونە میکرۆبەکان لە ناو دەمی منالێکدا هێرش دەکەنە سەرددانەکانی ئەویش بە فڵچە و مەعجوونەوە دەچێتە جەنگیان و بەمەش ریکلامێک بۆ مەعجوننەکە دەکرێت .

٥. ریکلامی تۆمارکراو: Documentary

ئەو جۆرەی ریکلامە پشت دەبەستێت بەدڵنیاکردنەوە لە پەیامی ریکلامی بۆ پیشاندانی بەڵگەو رونکردنەوەی بەیاننامەو زانیاری تایبەت بە شمەک وەک راپۆرتی پزیشکی، یان ئەو هەڵسەنگادنانەی بۆ شمەکەکە کراوە .

٦. ریکلامی وتوویژکاری Dialogue :

ئەم جۆرەی ریکلام پشت بەوتوویژی دوو کەس، یان زیاتر دەبەستێت لەسەر ئەو شمەکەی ریکلامی بۆ دەکرێت، لەوانەیە وتوێژەکە لەنێوان نوێنەری کۆمپانیای ریکلامکار

بێت لەگەڵ کەسێک کە نوێنەرایەتی بەکاربەر دەکات، بەکاربەر باسی تایبەتمەندی کاڵاو شتومەکەکە ئەکات لەگەڵ هۆکاری بەکارهێنان و دوبارە کرینەوەی، هەروەها نوێنەری کۆمپانیاکە باسی سودەکانی کاڵاو شتومەکە کە ئەکات لەگەڵ هەر گرنگییەکی تری کاڵاکە، هەندێکجار بەکاربەر پرسیار دەکات، لەبارەی کاڵاو شت و مەکە و نوێنەری کۆمپانیاکە وەڵامی دەداتەوە .

٧. ریکلامی بیرخستنەوە Reminder :

ئەم جۆرەی ریکلام دژایەتی بیرچوونەوە لای بەکاربەر دەکات، بەتایبەتی لەبازاری رکابەریدا گرنگی زۆری هەیە، هەروەها لە قۆناغی بەرهەمهێنانی کاڵاو بەرهەمەکان، ئامانجی سەرەکی ئەم جۆرەی ریکلام بیرخستنەوەی بینەرە بۆ شمەکێک کە پێشتر ناسیویەتی، بۆ نموونە کۆمپانیای کۆکا کۆلا ساڵی ١٩٩٦ بڕێکی زۆر داهاتی خەرج کرد لەهەڵمەتی ریکلام کردن بۆ کۆکا کۆلا، ئەمەش نەوەک لەپێناو پێراگەیاندن و، بروا هێنانی جەماوەر، بەڵکو لەپێناو بیرخستنەوەی جەماوەر بەکرینی بەرهەمەکانی کۆکا کۆلا. هەروەها ریکلامی پاڵپشتی بەجۆرێک لە جۆرەکانی ریکلامی بیرخستنەوە دادەنرێت و پاڵپشتی ریکلامی بیرخستنەوە کات و کارەکانی تەواو دەکات، ئەم جۆرەی ریکلام ئامانجی جەخت کردنەوەیە لە کریارەکان کە بڕیاری گونجاو بدەن، لەوەی کە بەردەوام بن لە کرینی ئەو شتومەکانە .

٨. ریکلامی وێنەی جوڵاو :Cartoon- Animation

یەکێک لەبڵاوترین شێوازەکانی ریکلامی تەلەفزیۆنی بەکارهێنانی شێوازی وێنەی جوڵاوە کە پشت دەبەستێت بەوێنەگرتنی کەسایەتیە جیاجیاکان هەندێک جار لە شکڵی فیلمی کارتۆنیدا دەکرێن . ریکلامی وێنەی جوڵاو گوزارشت لەجۆرێکی جیاوازی ریکلامی تەلەفزیۆنی ناکات، بەڵکو شێوازێکە لەو شێوازانەی کە کەسی ریکلامکەر دەتوانێت بەکاری بهێنێت بۆ باسکردنی بیرۆکەی ریکلام، وەک بەکارهێنانی شێوازی هونەری بۆ پیشاندانی شمەکێک، وەک ئەوەی دەروات یان دەفرێت، ئەمەش لەرێگەی پیشاندانی چەندین وێنەی جیاجیا کە واپیشاندەدات شمەکەکە دەجوڵێت، لێرەدا پێویست بەبەکارهێنانی ئامێری پێشکەوتوو هەیە بۆ وێنەگرتن و مۆنتاژ و ...هتد .

دووەم/ لەرێگەی کڕینی کاتی ریکلام

١. پارەدارکردنی (تمویل) بەرنامەی تەلەفزیۆنی (سپۆنسەر):

ئەمە شێوازێکە لە ریکلامی رکابەری کە زۆربەی کات کۆمپانیا زەبەلاحەکان پشتی پێدەبەستن، کە تێیدا کۆمپانیاکان رێکەوتن لەگەڵ بەریوەبەرانی تەلەفزیۆنەکان دەکەن بەوەی کە کۆمپانیاکە تێچوونی بەرنامەیەکی دیاریکراو بگرێتە ئەستۆ، لەبەرامبەردا تەلەفزیۆن رێگە بەکۆمپانیا دەدات کە ریکلامەکانی پەخش بکات لەو بەرنامەدا ، بۆ نموونە وەک ئەو کۆمپانیایەی هەڵدەستێت بەسپۆنسەرکردنی یارییەکانی جامی جیهانی لەگەڵ گرتنە ئەستۆی مافی پەخشکردنی ریکلامەکانی تەنها لە پێش و لەماوەی بەڕێوە چوونی ئەو پاڵەوانێتیە .

٢. کڕینی بەکۆمەڵ بۆ کاتی ریکلام:

چەند بەرهەمهێنەرێکی بەکۆمەڵ رێک دەکەون لەگەڵا بەرێوەبەری تەلەفزیۆنەکان بەکرینی کاتی بەرنامەکان تاکو ریکلامەکانیان ئاراستەی بەرهەمهێنەرە بچووکەکان بکەن، یان شمەک و کەل و پەلەکانیان لەو کاتەدا بەبەکاربەر دەناسێن، لەم رێگەیەوە زۆربەی کات ئەم ریکلامکارانە تێوونیان کەمتر دەبێت، چونکە زیاتر لە ریکلامکەرێک لە کرینی کاتی ریکلامکردن بۆ بەرهەمەکانیان بەشدار دەبن، لەرێگەی دابەشکردنی ئەو کاتەی کریویانە بەسەر ژمارەیەک ریکلامکەردا.

٣. ریکلامی تاکی (فردی) :

لایەنی ریکلامکەر هەڵدەستێت بەکڕینی کاتی ریکلامکردن بۆ بەرهەمەکانی بەو پێیەی ئەو کاتە دابەش دەکات بەسەر ژمارەی ئەو ریکلامانەی بۆ هەمان شمەک دەکرێت .

سێهەم/ لەرووی چوارچێوەی جوگرافیەوە:

مەبەست لەم جۆرە ریکلامە ئەوەیە ریکلامەکە لە چ پانتای و سنورێکی جوگرافی بڵاودەکرێتەوە، ئەمەش دەکرێت بە سێ جۆری سەرەکییەوە:

١. ریکلامی ناوخۆی:

ئەو ریکلامەیە کە لەسەر ئاستی ناوخۆی هەرێمێک یاخود شارو ناوچەیەک بڵاودەکرێتەوە لە سنورێکی جوگرافی بەرتەسک و دیاریکراودا، ریکلامەکە تایبەتە بەپرس

و بابەتێکی دیاریکراو بەو ناوچەیە، یاخود چلاکییەکی سیاسی و ئابووری و کۆمەڵایەتی و رۆشنبیری و .. هتد، کە زۆرجار بۆ بڵاوکردنەوەی پەنا دەبرێتە بەر رۆژنامەو گۆڤار و ئێزگە و تەلەفزیۆنە لۆکاڵیەکان .

٢. ریکلامی نیشتمانی:

مەبەست ئەوەیە کە کۆمپانیا بریار دەدات جۆرێک لەبەرهەمەکانی بفرۆشێت، لێرەشەوە پێویستی بەپاڵپشتی هەیە بۆ ئەو مەبەستە. ریکلامی نیشتمانی یەکێکە لەو شێوازانەی کە ئامانجی کۆمپانیا بەدەست دەهێنێت و چوارچێوەی جوگرافی ئەم جۆرە ریکلامە روماڵی وڵاتێک لە وڵاتان دەکات، یان سنوری وڵاتێک دەکرێتەوە .

٣. ریکلامی نێودەوڵەتی:

ئەو ریکلامەیە کە لەسەر ئاستی سەرجەم وڵاتانی جیهان بڵاودەکرێتەوە لەرێگەی کەناڵە ئاسمانییەکان و سایتەکانی ئینتەرنێتەوە، بۆ گەیاندنی بیرو بەرنامەی سیاسی، یاخود ساغکردنەوەی بەرهەم و کاڵاو خزمەتگوزارییەکان و، هەناردەکردنیان و بەبازارکردنیان لەسەرجەم بازارەکانی جیهاندا لە رێگەی بریکار و لق و نوسینگە تایبەتەکانی کۆمپانیا بازرگانیەکانەوە، کە لەسەر ئاستی نێودەوڵەتی چالاکی بازرگانی ئەنجام دەدەن، ئەم جۆرە ریکلامە ئەو شمەکانە دەگرێتەوە کە بەرهەمی کارگەیەکی ناودار و جیهانیە و لەسەر ئاستی نێودەوڵەتی دابەشدەکرێت .

رادیۆ

تایبەتمەندییەکانی رادیۆ:-

- کەناڵێکی هەمەلایەن و گشتی یەو ئاراستەی هەموو چین و توێژەکانی کۆمەڵ دەکرێت.
- بەدەنگ و بە ووشە بەشداری لە پەیوەندی کردندا دەکات.
- دەتواندرێت پەیام یان نامە تیایدا دووبارە بکرێتەوە.
- ئامێرێکی هەرزانە.
- ماندوبوونی کەمە و لە بەرێوەبردندا بودجەی کەمی پێویستە.
- دەتوانێ زانیاری زۆر بدات.
- لە پێشوازی پەیامی رادیۆدا، تەنها هەستەوەری بیستن بەشداری دەکات.
- خێرایە لە پەخش و گەیاندندا.
- لە زۆربەی کاتەکاندا دەتواندرێت پەنا بۆ رادیۆ ببردرێت.
- لە زۆربەی شوێنەکاندا دەتواندرێت بەکاربهێندرێت، وەکو لەنێو ئوتومۆبێل، شەمەندەفەر، فرۆکە...هتد.

بەڵام لە رادیۆدا وێنەو دەنگ بەیەکەوە پەخش ناکرێت، بۆیە ناتواندرێت وەک تەلەفیزیۆن زۆرترین سەرەنج رابکێشێت. هەروەها کاتێک بابەتێک، هەواڵێک یان ووشەیەک لەرێگەی رادیۆوە پەخش دەکرێت، ئەوا وەرگر ناتوانێ وەک رۆژنامە بگەرێتەوە سەری.

پرەنسیپەکانی دروستکردن و دامەزراندنی نووسین لە رادیۆدا

- تەرکیز بکرێتە سەر بابەتی نوێ و بەروونی مامەڵە لەگەڵ راستیە گرنگەکان بکرێت، کە وەک هێزی چیرۆکەکەن.
- پێویستە نووسین لەرادیۆدا بەشێوەیەک بێت، کە بەخەیاڵ وێنەی بابەتەکان بهێندرێتە بیرو بەرچاو (لەرێگەی رووشنکردنەوە، وەسفکردن،خۆشی پێدان)، راستەوخۆو بێ پێچ و پەنا باسکردن و بەهاو نرخ پێدان بۆ گوێگرتن.
- بەئاسانی چیرۆکی بابەتەکان دەرببرە، هێزو تینیان پێ ببەخشەو هەنگاوی هەمەجۆر بگرەبەر، بەرێک و رەوانی و بەراستەوخۆیی نووسین و دارشتنی تێکستەکە تەواو بکە. بەسەردێرێک یان بەدوو رستەی کورت دەست پێ بکەیت، کە تەواوی چیرۆکەکە بلێ و وا لە وەرگر بکە، گوێ لەناوەرۆکەکە بگرێت.

- بەدرێژایی نووسینەکە، لە دارشتنی رستەکاندا هەمیشە کورتبڕی بپارێزە. رستەی کورت بەکاربێنە. یەک رستە یەک را یان یەک بۆچوون یاخود یەک بیر (Idea) بێت. دوورکەتنەوە لە نیمچە رستەی پاشکۆ (Dependent Clause)، چونکە بیستەر تەنها یەک دەرفەتیان هەیە بۆ وەرگرتنی ئەو زانیاریانە لەهەمان کاتدا...پەخشی رادیۆ وەکو رۆژنامەو گۆڤار نیە، کە بتوانێت بە ئاسانی بگەرێیتەوە سەر زانیاریەکە.
- دوورکەوتنەوە لە ووشەی ئەکادیمی، فەرهەنگی، یان فرە مانا. هەروەها دوورکەوتنەوە لە کورتە نووسی (Short-hand) واتا کورتکردنەوەی نووسین لە رێی نیشانە بەکارهێنانەوە لە جیاتی ووشە. دوورکەوتنەوە لە ووتەی بێ تام و پەرپووت و بەکارنەهێنانی زمانی دژوارو دوورکەوتنەوە لە ووشەی نەناسراو و گەورەو قەبە، هەروەها دوورکەتنەوە لە ووشەی بەکارنەهێندراو و بێ سوود. ووشەکانی خۆت بەکاربێنە، بەڵام هەرکاتێک گومانت لەبەکارهێنانی هەر ووشەیەک هەبوو بەکاری مەهێنەو بەجێی بێڵە.
- شێوازی دارشتنی نووسین زۆر سادەو ساکارتر بێت وەک لە دارشتنی تێکستی تەلەفزیۆنی و نووسینی رۆژنامەو گۆڤار، چونکە وەرگر تەنها چانسی بەکارهێنانی هەستەوەری بیستنی هەیە.
- دووبارە پیاچوونەوە بۆ تێکستەکە بکەو لە ووردی و هەستیاری دڵنیابەوە...ئاگاداری هەڵەی سیاسی بەو ووریای هەستی گشتی بە. نووسینەکە پێویستە ئاسان بێت بۆ خوێندنەوە، بۆ گفتوگۆ، بۆتێگەیشتن.
- بە دەنگێکی بەرز نووسینەکە بخوێنەرەوە،چونکە خوێندنەوەی چیرۆکەکە بەدەنگی بەرز باشترین رێگەیە کەوا بزانی چیرۆکەکە تەواوە بۆ پەخش یان نا. لەکاتی خوێندنەوەدا ئەگەر هەستت بەرەقی و ووشکی بابەتەکە کرد، ئەوا هەوڵدە جارێکی تر بینووسیەوە. ئاگادارو ووریای کاتی پێویست بە، کەبەتەواوی و بێ کەم و زیاد بێت.
- شێوازی دەربڕین لە رادیۆدا لە شێوەی گفتوگۆو چیرۆک گێرانەوە بێت، بۆئەوەی بیستەران لە بابەتەکە نەپچرێن و لە گوێگرتن بەردەوام بن.

- **لایەنەباشەکانی ڕادیۆ:**

١. بەکارهێنانی دەنگ: لە ڕادیۆدا سود لەدەنگ دەبینرێ کە ڕەوشێکی تایبەت دروست دەکات ، لایەنی ڕاستگۆیی، دڵ سۆزی، ... لە ناو وشەکانەوە چالاکی گوێگرتن دەدات بە گوێگر .

٢. شێوازی گوێگرتن لە ڕادیۆ: گوێگرتن لەڕادیۆ بۆتە خویەکی جیهانی، لەم سۆنگەیەوە دەشێ بگوترێ کە ڕیکلام دەگاتە هەموو چین وتوێژەکانی کۆمەڵ لەسەرتاسەری جیهاندا .

٣. سودبینین لە بەرنامەکان: ئەمەش لە ڕێگای گرێدانی ڕیکلام بە بەرنامەیەکی تایبەتەوە دەبێت ، نمونە : ئەو ڕیکلامەی کە بەهۆی نواندنێکەوە یا بەرنامەیەکی تایبەتەوە پەخش دەکرێ .

٤. بەکار هێنانی کات لە جیاتی ڕوبەر: دەشێ لە ڕۆژنامەدا چەند ڕیکلامێک لەیەک لاپەڕەدا بڵاوبکرێتەوە، ئەمەش جۆرێک لە کێبەرکێ لە خۆ دەگرێ بۆ ڕاکێشانی سەرنجی خوێنەر بەڵام لە ڕادیۆدا کات ئەو ڕیکلامە دیاری دەکات، هەر ڕیکلامە کاتی تایبەتی خۆی هەیە کە لە گەڵا ئەویتردا جیاوازە، تێکەڵ نابێت .

- **لایەنە خراپەکانی :**

١. کاتێک لە ڕادیۆوە ڕیکلامێک بڵاودەکرێتەوە ڕەنگە کەسانێکی زۆر سەرقاڵی کاری خۆیان بن وەک: لێخوڕینی ئۆتۆمبیل، ناوماڵا ڕێکخستن، ... کە ئەمەش ئاگایی گوێگر پەرش و بڵاو دەکاتەوە، ناهێڵێ تەرکیز بکاتە سەر ڕیکلامەکە .

٢. کەش وئاووهەوا ڕۆڵێکی گرنگ دەبینێ لە باش وخراپی گەیاندنی نامە دەنگیەکە.

٣. ڕیکلام لە ڕادیۆدا هەندێ ڕەگەزی خۆی لە دەست دەدات، وەک: وێنەی کاڵاکە، قەبارەکەی ...

پرۆسەی ریکلامکردن

ریکلام، لەسەرەتاوە تا کۆتایی پرۆسەکەی بەچەند هەنگاویکدا دەڕوات، کە پێویستە ئەو هەنگاوانە بەگوێرەی پلەو پایەیان ڕێکبخرێن و بەچەند هەنگاوێک وا لە بەکارهێنەران و کڕیارەکان بکات، تا لەرێگەی ریکلام بۆ کردن کاڵاکان بکڕن. لە هەنگاوە سەرەکییەکانی پرۆسەی ریکلامکردن بریتیە لە:-

١-بەئاگاهێنان یان هۆشیارکردنەوە:-

یەکەمین هەنگاوی پرۆسەی ریکلامکردن، بریتیە لە بەئاگاهێنانی وەرگر لەو بابەت و کاڵایەی کە هەیە، ئینجا ئەو بەئاگاهێنانە، بۆ ئەوە بێت کە کاڵاو بابەتێکی نوێ یان هەرزان یان پێویست، بوونی هەیەو وەرگر و بەکاربەر لێی بەئاگا دەهێندرێت.

٢- زانین یان شارەزایی و تێگەیشتن:-

دووەمین هەنگاوی پرۆسەی ریکلامکردن، بریتیە لە زانین و شارەزابوونی وەرگر لە و بابەت و کاڵاو کەرەستەیەی کە ریکلامی بۆ دەکرێت، ئینجا لە روانگەی تازەیی بێت یان هەرزانی و پێویستی بوون بێت.

٣- ویستن یاخود مەیل لێ بوون و بەدڵ بوون و بەلاوە باش بوون:-

سێیەمین هەنگاوی پرۆسەی ریکلامکردن، بریتیە لە ویستن و مەیل لێ بوون و بەدڵ بوون، کە لەم هەنگاوەدا ریکلام دەخوازێت و حەزی ویستن و مەیل لێ بوون و بەدڵ بوون، لە مێشک و دڵی وەرگر یان بەکاربەر دروست بکات.

٤- زیاتر ویستن یاخود زیاتر بەلاوە باشتربوون:-

چوارەمین هەنگاوی پرۆسەی ریکلامکردن، بریتیە لە زیاتر ویستن و زیاتر بەلاوە باشتربوون، کە لەرێگەی ئیفێکت و کاریگەری دەنگی و رەنگی و جولە و تێکست و هونەرکارییەکان، وا لەوەرگرو بەکاربەر بگەیندرێت، کە زۆر پێویستی بەو کاڵایە هەیە یاخود ئەو بابەت و کاڵایە زۆر هەرزانە، یاخود کاڵاکە نوێیە، بۆیە زۆر گرنگە وەرگر دەستی بگاتێ و بیکرێت.

٥- قایلکردن:-

پێنجەمین هەنگاوی پرۆسەی ریکلامکردن، بریتیە لە قایلکردن و رازیکردنی وەرگر یاخود بەکاربەر، تاوەکو ئەو بابەت و کاڵایانە ساغ بکرێنەوە یان بفرۆشرێن و رەواج

پەیدا بکەن، بۆیە لەم هەنگاوەدا هەموو رێگا تەکنیکی و هونەرییەکان، بۆ رازیکردنی وەرگر بەکاردەهێندرێت.

٦-کڕین:-

شەشەمین هەنگاوی پرۆسەی ریکلامکردن، بریتیە لە (کڕین)، کاتێک وەرگر رازی دەکرێت، کە ئەو بەرهەمە یاخود بابەت و کاڵایە زۆر پێویستێتی و گرنگە، ئینجا دەبێت، هەموو ئەو رێ و شوێنە ئاسان و جیاوازانە پیشان بدرێت و بووترێت، تاوەکو وەرگر بیکرێت، چونکە ئەگەر هەنگاوی شەشەم کە (کڕین)ە، فەرامۆش کرا، ئەوە هەموو هەنگاوەکانی تر بایەخیان نابێت.

بەڵام بەگشتی لە پرۆسەی ریکلامکردن، پێویستە هەموو ئەو هەنگاوانە بە ووردی لێک بدرێتەوەو چێ بەجێ بکرێت، هەڵەو کەم تەرخەمی و فەرامۆش کردن لەهەر هەنگاوێک، گرفت بۆ ئەنجامی ریکلامکردنەکەو کۆمپانیاو بەکاربەرو بازارکردنەکە دروست دەبێت.

پرەنسیپەکانی ریکلام

ریکلام کۆمەلێک بنچینەو پرەنسیپی هەیە، کە پێویستە رەچاو بکرێت، ئەگەرچی مەرج نیە تەواوی ئەو پرەنسیپانە بەیەکەوە بەسەر هەموو شێوەو جۆرەکانی ریکلامدا جێبەجی بکرێت، بەڵام تا چەند بتواندرێت زۆرترین پرەنسیپ لەپرەنسیپەکانی ریکلام، لەهەر بابەتێکی ریکلامیدا جێ بەجێ بکرێت، ئەوا ئەگەری سەرکەوتنی ریکلامەکە زیاتر دەبێت، بۆیە بەشێوەیەکی گشتی پرەنسیپەکانی ریکلام بریتین لە:-

١-رفاندن و پڕپیاکردن و قۆستنەوەی خەڵک (پەلاماردان و زەوتکردنی خەڵک):-

ریکلامی باش، پێویستە سەرنجی خەڵک بەلای خۆیدا زۆر بەخێرایی کێش بکات و رابکێشێ. زۆر گرنگە ریکلام بتوانێ بە پەلەو خێراو بە چرکە، مێشک و دڵ و سەرنج و بیری خەڵک برفێنێت. بەشێوەیەک بتوانێت وا لە خەڵک بکات لە ناکاو سەیری بکەن، کە ئەمە یەکێکە لە پرەنسیپە سەرکەوتووەکانی ریکلام، ئینجا لەرێگەی نوێگەری و ستایل و ناوەرۆک و پێویستی و هونەرکارییەکان و هەر رێگەیەکی دروست و بەهێزی تەکنیکی و لۆژیکی بێت، ئەو پرەنسیپە دروست بێت. چونکە هێزی ریکلام لەوەدایە کەخەڵک بەخێرایی سەیری بکات، نەوەک بە هێواشی و لەسەرخۆیی سەرنجی ریکلامەکان بدات.

٢- زیرەکی و دانایی لە ریکلامدا:-

زۆر گرنگە زیرەکی و دانایی لە ریکلامەکاندا بەدی بکرێت، چونکە پیشاندانی ریکلامێک بە زیرەکانە هێزو توانا دەبەخشێت بەکالاو کۆمپانیاکان. ئەگەر زیرەکی و لێکدانەوەو مامەڵەی دروست لەگەڵ ریکلامەکان بکرێت، هەم کوالیتی ریکلامەکان بەرز دەبێتەوە، هەم ریکلامەکان زیاتر دەتوانن ئامانجی راستەقینەی خۆیان بپێکن و بهێنەدی.

زیرەکی و دانایی، لەهەڵبژاردنی بابەتەکان و لە هەڵبژاردنی کات و وەرزی پێشکەش کردن و هەروەها لە هەڵبژاردنی سیناریۆی ریکلامەکە، هەمووی ووزە بەبات و بەریکلامەکە دەبەخشن، کە ئەمە پرەنسیپێکی پێویستە لە کاری ریکلام و ریکلامکردندا.

٣- سەداو هاوارو بە دەنگی بەرز قسەکردن لە ریکلامدا:-

بەو مانایەی کاتێک بە دەنگی بەرز قسەدەکرێت، ئەوا زۆربەی خەڵک گوێیان لەو قسانە دەبێت، بۆیە ئەو دەستەواژەیە بەهەمان شێوە بەسەر ریکلامدا جێ بەجێ دەبێت.

دەنگی بەرز لە ریکلامدا بەو مانایە نیە کەوا قەبارەی ریکلامەکە گەورە بێت، یان هاوارکردنی تێدا بێت، بەڵکو زۆر ریگەی تر هەیە وەک بەکارهێنانی جولەو شێوازی هارمۆنی و کۆنتراست و رەنگ و هێزپێدان بە ووشەو وێنەکان، هەموو ئەمانە لای وەرگر هەستێک دروست دەکات، تا زووتر ببینێ و ببیستێ و بیزانێ.

٤- نابێت لە ریکلامدا وا لەوەرگر بکرێت کە زۆر بیری لێبکاتەوە:-

نابێت ریکلام زۆر ئالۆز بێت و بۆ تێگەیشتن زۆر قورس بێت، لەریکلامدا پێویست ناکات وا لەخەڵک بکرێت، کە زۆر بیری لێبکاتەوە، بەڵکو پێویستە ریکلامەکە بەسادەیی و بەخێرایی پەیامەکە بگەینێت، بۆیە پێویستە وێنەو نەخشەکاری و کارە ئەندازەییەکان بەسادەو روونی لە ریکلامدا بەکاربهێندرێن.

لەریکلامدا نابێت شێوازی مەتەڵ هەڵهێنانی تێدابێت، بەشێوەیەک وەرگر لەچاوەروانیەک دابێ و چاوەروانیەکەی نەهێتەدی.

٥- پێویستە رەنگ لە ریکلامدا مانا بەخش بێت:-

بەکارهێنان و هەڵبژاردنی رەنگەکان دەکەوێتە سەر جۆرو شێوەو سروشتی ریکلام و کۆمپانیاکە، لە ریکلامدا پێویستە دەرکەوتنی رەنگەکان هاوشێوەی تەقینەوەیەک بێت، بەلام نابێت رەنگەکان لە ریکلامدا ببنە هۆی سەر لێتێکدانی خەڵک.

بۆ نموونە:- ئەگەر ریکلامێک دروست بکەین و ریگای گاڵتەو گەپ بەکاربهێنین، ئەوا پێویستە رەنگی روناک و رۆشن و بریقەدار بەکاربهێندرێت، بەلام ئەگەر ریکلامەکە جدی بوو، ئەوا پێویستە رەنگەکان بە سادەو ساکاری رێک بخرێن و بەکاربهێندرێن.

هەروەها بەمەبەستی ناسینەوە، هەندێک جار رەنگ دەوەستێتە سەر کۆمپانیاکە، رەنگە کۆمپانیاکە گرنگی بە رەنگێک بدات و دواتر ئەو رەنگە لە ریکلامەکاندا رەنگ بداتەوە.

زۆرجار کۆمەڵگەی جیاواز یان ئاینی جیاواز یان نەتەوەی جیاواز، لێکدانەوەی جیاوازی بۆ رەنگەکان هەیە، رەنگ لە شوێنێکدا مانایەکی هەیەو لە ناوچەیەکی تر لێکدانەوەیەکی تر، بۆیە بەدیقەتەوە بەکارهێنانی رەنگ لە ریکلامد گرنگە، چونکە زۆرجار لە رەنگدا، بۆ کالایەک مایەی پووچی دروست دەبێت یاخود بۆ کالایەک پڕفرۆشی دروست دەبێت. (بڕوانە رەنگەکان لەبەشەکانی داهاتوودا).

٦- پەیامی ریکلام رووشنکەرو روونکەرەوە بێت:-

هەموو ریکلامێک پێویستە بە روونی هەڵگری پەیامێک بێت و پەیامێک دەربڕێت و بگەینێت و بنوێنێت. هەندێک لەپەیامەکانی ریکلام ناوەرۆکێکی لاواز لەخۆ دەگرێت، یان دەبێتە سوکایەتی بە رەگەزێک یان نەتەوەیەک یان ئاینێک یان مرۆڤ...هتد، بۆیە وەک چۆن ریکلام بەشداری لە ستایل و بیرکردنەوەو ئاراستەکردنی کۆمەڵگە و تاک دەکات، لەهەمان کاتدا دەبێت، پەیامەکانی ریکلام مانا بەخش و بەسوود و پڕ لە ئیتیکی کاری رۆژنامەوانی و لێکدانەوەی هەمەلایەن و هەمەچەشن بێت.

پەیامەکانی ریکلام، هەرگیز ئازار بەخش نەبن، بەڵکو بەشداری لەبونیادی مرۆڤایەتی و کۆمەڵگە بەدرستی بکەن.

٧- بێ هاوتایی و لەبیرنەچوونەوە (زۆر لەبەرچاو بوون و لە یاد نەچوون):-

بێ هاوتایی و لە بیرنەچوونەوە، دوو پێکهێنەری بنچینەیی ریکلامی باشن. هەر ریکلامێک لەگەڵ ریکلامێکی تر پێویستە بەتەواوی جیاوازو تازەو بێ هاوتا بێت، نابێت لەوەو پێش ئەو ریکلامە بەهەمان شێوە کرا بێت.

لەم پرەنسیپەی ریکلامدا، پێویستە وا لەوەرگر بکرێت، ئەو بابەت و کاڵایەی لە مێشکدا بمێنێتەوەو بەئاسانی بەبیری بێتەوە، ئینجا لەرێگەی تێکستی کورت بێت، یاخود رستەی کورت یان ووشەی ئاسان و سادەو نوێ، یاخود لەرێگەی وێنەو ڤیدیۆو چیرۆک و سیناریۆکان بێت.

٨- هەست لێوەهاتن:-

هەموو کۆمپانیایەک خاوەنی سروشت و هەست و بیرکردنەوەی خۆیەتی، واتا خاوەنی تایبەتمەندی خۆیەتی، بۆیە پێویستە ئەو هەست و سروشت و تایبەتمەندێتیە لە ریکلامەکەدا رەنگ بداتەوە، تاوەکو بە سەیرکردنی ریکلامەکە تۆنی ریکلامەکە بزانی.

٩- پیشاندان، نەوەک پێ ووتن:-

ریکلامی باش ئەوەیە کە پیشان بدات، نەوەک پێت بلێت، ئەمە بە هەوڵدان بە پیشاندانی وێنە و رەنگ و ڤیدیۆ..هتد. لەجیاتی نووسین و قسەکردنی زۆر لەریکلامدا، وا پێوسیتە پیشانی وەرگری بدەیت، کە ئەو ئامێرو بابەتە چیەو چۆن کار دەکات و لەکوێ دەست دکەوێت و نرخی چەندە. بۆیە دەبێت لە شوێنی نووسین (Text) یاخود نووسینی زۆر،

پیشاندان شوێنی بگرێتەوە، تاوەکو باوەڕپییەکان زیاتر بێت، نەوەک زیادەرۆیی لە قسە و تێکستەکان دەرکەوێت، ئەو کاتە وەرگرو بەکاربەر بەئاسانی پێشوازی لەو جۆرە ریکلام و بابەتانە ناکات.

١٠- گاڵتەو پێکەنین بەکاربێنە، کاتێک کە پێوسیتە. لەرێگەی لەجیاتی دانان و بریتیکاری (زمان، وێژە):-

بۆ سەرنج راکێشانی خەڵک، (گاڵتەو گەپ) لەریکلامدا تەکنیکێکی بەهێزو بەسوودە، بۆیە بەکارهێنانی راستەوخۆیی گاڵتەو گەپ و کۆمیدیا و پێکەنین دروست کردن یاخود لەرێگەی بریتیکاری (مەجاز)، رێگەیەکی زۆر گرنگە بۆ ریکلامی گاڵتەو گەپ یان تەنز ئامێز، بەڵام رێگەی گاڵتەو گەپ کردن هەموو کات گونجاو نیە، چونکە هەندێک جار لەگەڵ سروشت و پێکهاتەو ناوەرۆکی جۆری کاڵا یان کۆمپانیاکە ناگونجێت.

نموونەی بریتیکاری لە زمان و ئەدەبدا وەک:- لەشەردا شێر بوو. دڵی وەک بەردە. لە ریکلامدا شتێک لە شوێنی شتێکی تردا بەکاردێت. وەک بەکارهێنانی منداڵێک لە شوێنی یەکێک لە پێکهاتەکانی ریکلام.

یان (شێر)ێک بۆ ئازایەتی بەکاردەهێندرێت. (Derrick Daye(٢٠١٠

١١- ئارەزوو حەزی ویستن:-

پێویستە ریکلام بە شێوەیەک بێت کەوا ئارەزوویەکی گەورە لای وەرگر دروست بکات، وا لە مرۆڤ بکات کە پێویستی پێیەتی و ئەگەری دەستی نەگاتێ و نەیکرێت، کەلێنێک لەژیانی یان لە پێداویستییەکانی دروست دەبێت. بۆیە ریکلامەکان پێویستە حەزی ویستن لە ناخی خەڵکدا دروست بکەن و بونیاد بنێن.

١٢- باوەرپێ بوون:-

ریکلام پێویستە جێگای باوەر بێت و هەمیشە ئاستی باوەر پێ بوون لای خەڵک و بۆ خەڵک زیاد بکات، ئەمە بە پێدانی زانیاری دروست و تەواو و دوورکەوتنەوە لە زیادەرۆیی دەبێت.

١٣- سەلماندنی ریکلام:-

خالێکی گرنگە گەر بێت و ریکلام بیسەلمێنێت، کە ئەو کالایە لە بەرژەوەندی و سوودو قازانجی کڕیاردایە. ئەمە لەرێگەی وێنەو ڤیدیۆو هێلکاری و کارە ئەندازەییەکان و پیشاندان و پێکهاتەکانی تری ریکلامدا دەکرێت.

بۆ نموونە دەتواندرێن لە رێگەی ریکلام بەوەرگر بلێیت کە ئەو کالایە هەرزانە یان تازەیە یان لە رووی کوالێتیەوە بەهێزە، یاخود ئەو کارە ناوازانە ئەنجام دەدات، یاخود کاریگەریەکەی بەو شێوەیەو لەو ئاستەدایە.

١٤- پیشاندانی هۆکاری کڕین لە ریکلامدا:-

بە مەبەستی بڕیاردانی وەرگر بۆ کڕین، پێویستە هۆکاری کڕین بە وەرگر بگەیێنێت، بۆ نمونە کڕینی سەلاجەیەک، هۆکارەکەی ئاو ساردکردن و سەهۆڵ دروست کردن و کەل و پەل تێدا هەڵگرتنە، بۆیە وەرگر پێویستە هەیبێ و بیکڕێت.

١٥- ئاسانی کڕین:-

ریکلام پێویستە ئاسانترین رێگای کڕین بە وەرگر رابگەیێنێت، ئینجا لەرێگەی ئاماژەکردن بێت بۆ شوێن یان ناونیشان یان تەلەفون و ناونیشانی ئەلیکترۆنی یان هەر رێگەیەکی ئاسان بێت، کە کڕیار بتوانێ بەئاسانی بیگاتێ و بیکڕێت.

کاریگەرییەکانی ریکلام لەسەر کۆمەڵگە

ریکلام وەک هەر بابەت و هونەرێکی تر، کاریگەری لەسەر کۆمەڵگەدا هەیە، بێگومان زۆرێک لە کاریگەرییەکان باشن و هەندێک لەکاریگەرییەکان، لەسەر کۆمەڵگە قورس و خراپن، بۆیە لەم روانگەیەوە چاودێرانی ریکلام و دەزگاکانی راگەیاندن و سیستەمی وڵاتان و فلتەرە تەکنیکی و فلتەر لەسەر ناوەرۆکە میدیاییەکان، هەردەم لەهەوڵی کەمکردنەوەی کاریگەرییە نێگەتیڤیەکانی ریکلامدان. بۆیە لێرەدا ئاماژە بەهەندێک لەکاریگەریە باش و خراپەکانی ریکلام لەسەر کۆمەڵگەدا دەکەین.

یەکەم:- کاریگەرییە باشییەکانی ریکلام لەسەر کۆمەڵگەدا:-

١-کاتێک ریکلام فۆکەسی لەسەر ژیانی خەڵک بێت و بەرژەوەندی خەڵک لەبەرچاوبگرێت، بێگومان کاریگەرییە باشەکانی زیاد دەکات و وەرگر پێشوازییەکی گەرمتر لەو ریکلامانە دەکات.

٢- کاتێک ریکلام پەیرەوی رەوشت (ئیتیک) و ئاین و باری کۆمەڵایەتی و ئابووری بکات و رێز لەباوەڕی و کەسایەتییەکان و سونبولەکان بگرێت، بێگومان کاریگەریە باشەکانی زیاد دەبێت.

٣- کاتێک ریکلام بەرەو هیچ ئاین و ئایدیایەک نەجولاو نەبووە پرۆپاگەندە بۆ هیچ لاو لایەنێک، بێگومان ئەو کاتە هێزی ریکلام بەدروستی دەردەکەوێت.

٤- هەر کاتێک کاری ترسناک و توندوتیژ لە ریکلام پیشان نەدرێت و هەمیشە ئاسودەیی و خۆشی بەخشین و ئارامی چەقە هێزی ریکلامەکان بێت، ئەوا کاریگەری باش لەرێگەی ریکلامەکان بۆ خەڵک دروست دەبێت، بۆ هەموو چین و توێژەکان، بەتایبەتی لەم خاڵەدا بۆ منداڵان زۆر گرنگ و پێویست دەبێت.

٥- هەر کاتێک ریکلام لە پیشاندانی (چارەسەری هەڵە، بەدرەفتاری و بێ رەوشتی، کردەو رووخساری قێزەون یان بۆگەن) دووربکەوێتەوە، ئەوا بێگومان بەقازانجی کۆمەڵگەو ریکلام و بابەت و کۆمپانیاکە تەواو دەبێت.

٦- لەریكلامدا دووركەوتنەوە لە زمانی بازاری یان رەفتاری بازاری، بەدڵنیایی سوودی گرنگی دەبێت، چونكە ریكلامەكان كاریگەریان لەسەر پەروەردەو مۆدێل هەیە، بۆیە بێگومان بەكارهێنانی زمانی پاراو لەریكلامدا یارمەتیدەری كۆمەڵگە دەبێت.

٧- هەر ریكلامێک هەوڵی فریودان و لە خشتەبردنی وەرگر نەدات، بێگومان ریكلامێی دروست دەبێت و كێرڤی پێشوازی زیاتر دەبێت و كاریگەری باشی خۆی لەسەر كەمەڵگە دروست دەكات، بە پێچەوانەوە هەر ریكلامێک هەوڵی فریودانی خەڵک بدات، ئەوا متمانە بەكەناڵەكە كەم دەكاتەوە تا ئەو رادەیەی متمانە ناهێڵێ.

٨- یەكێک لەباشییەكانی ریكلام، دووركەوتنەوەیە لە سووكایەتی كردنی جێندەری، نەتەوەیی، رەگەزی، مرۆڤایەتی بەگشتی، هەموو ئەوانە هەنگاوێكی گرنگن بۆ بەرزكردنەوەی ئاستی كاریگەرییە باشەكانی ریكلام لەسەر كۆمەڵگەدا.

٩- هەر ریكلامێک پابەند بێت، بە بەرپرسیارێتی كۆمەڵایەتی و پاراستنی ئاسایشی بازار، ئەو ریكلامە لەناو كۆمەڵگەدا وێنەیەكی جوان دروست دەكات و كاریگەری باشی خۆی دەنەخشێنێ.

١٠- هەر كاتێک ریكلامەكان پابەندبن بەبەكارهێنانی تەواوی توخمەكانی ریكلام (هەست و سۆز جولاندن، ڤیدیۆ و دەنگ و رەنگ و تێكست...هتد)، ئەوكاتە كاریگەرییە باشەكان لەسەر كۆمەڵگەدا زێدەتر دەبێت.

١١- ریكلامەكان دەبنە هۆی پێشخستن و بەرەوپێشچوونی دارایی، بەتایبەتی بۆ دەزگاكانی راگەیاندن و كۆمپانیاكان، بەڵام ریكلامەكان دەتوانن پێشخستن و خۆشگوزەرانی بۆ كۆمەڵگا دەستەبەر بكەن.

١٢- ریكلامەكان خەڵک و وەرگرو كۆمەڵگە لە كاڵاو بابەت و بەرهەمی نوێ بەئاگا دەهێنەوە.

١٣- ریكلامەكان لەرێگەی كاڵاكانیان دەتوانن ئەو كاڵایانە ببنە هەوێنی كارئاسانی بۆ ژیانی كۆمەڵگە.

١٤- ریكلامەكان دەتوانن بۆ كۆمەڵگە وەک رێپیشاندەرێک بن، كە هەرزانترین و باشترین كاڵا لە كوێ هەیە.

١٥- ريكلامەكان كار دەكەن سەر كۆمەڵگە، بۆ پەرەپێدانی هۆشیاری سەلامەتی و تەندروستی و چارەسەركردنی كێشەو ئاستەنگیەكان. بۆ نمونە ریكلامكردن بۆ (نەكێشانی جگەرە) ، (پاراستنی ژینگە)، (دەستگرتن بەكارەبا). (بەستنی پشتێنەی سەلامەتی) و دەیان بابەتی تر، یارمەتیدەری كۆمەڵگە دەبن.

دووەم:- كاریگەرییە خراپەكانی ریكلام لەسەر كۆمەڵگەدا:-

هەر كاتێك ریكلام بەشێوەیەكی دروست، بونیادو ئاراستە نەكرا، بێگومان ئەو ریكلامانە دەبنە هەوێنی مەترسی و لەسەر كۆمەڵگەدا كاریگەری خراپ و ترسناك و لاوەكی دروست دەكەن.

چەند خاڵێكی گرنگ لەجیهانی ریكلامدا، كاریگەری خراپ لەسەر كۆمەڵگەدا دروست دەكەن، بەتایبەتی كاتێك ریكلامەكان لەرێچكەی راستەقینەی خۆیان لادەدەن و چەند رێگایەكی نادروستی ریكلامی دەگرنەبەر، لەو رێگایانە:-

١- هەوڵدان بۆ رازیكردنی بینەران بۆ كڕینی بابەتێكی ناراست:-

هەندێكجار ریكلامەكان بەمەبەستی تەنها دەستكەوتی ماددی و قازانجی زۆر، هەوڵدەدەن زانیاری ناراست بڵاوبكەنەوە. بۆ نمونە ریكلامكردن بۆ كڕینی جگەرەكێشان. یاخود ریكلامكردن بۆ كڕینی شامپۆیەك كە قژ هەڵنەوەرێنێ، لەكاتێكدا خەڵك دەیكرێت بەپێچەوانە دەردەچێت و قژ هەڵدەوەرێنێت. هەروەها هەندێك جار ریكلام بۆ دەرمانێك دەكرێت، كەوا چارەسەری قەلەوی دەكات، لەهەمان كاتدا دەبیندرێت، ئەو دەرمانە كاریگەری خراپ و لاوەكی ئێجگار زۆرە. هەموو ئەو نمونەو رەفتارانە لە ریكلامدا، كاریگەری خراپ لەسەر وەرگرو كۆمەڵگەدا دروست دەكات.

٢- دروستكردنی دڵەراوكێ و شێواوی لای خەڵك:-

هەندێك لەریكلامەكان دڵەراوكێ و شێواوی لای خەڵك دروست دەكەن، بەریكلام و بابەتێك، كە گومان و دڵە راوكێت لا دروست بێت، بۆ نمونە ریكلامكردن بۆ شامپۆیەك رێگری لە كرێشی سەر (تۆشك)دەكات، كە لەریكلامەكەدا بلێت، ئەگەر ئەو شامپۆیە بەكارنەهێنیت، ئەوا كرێش لەسەرت دروست دەبێت. یاخود ریكلامكردن بۆ دەرمان یان

مەعجونێک تاوەکو ددان سپی بکاتەوە، لەکاتێکدا رەنگە ددانەکان خۆیان سپی بن، بەڵام دڵە راوکێ لای وەرگر دروست دەبێت و گومان دەکات کە ددانەکانی سپی نین، رەنگە لەراستیدا ددانەکان خۆیان سپین.

هەروەها ریکلامکردن بۆ بۆنێک یان پەمپێک کە دەبێتە هۆی پاک راگرتنی توالێتەکان، لێرەدا راست و گرنگە بۆ پاک و خاوێنی، بەڵام دڵەراوکێیەک لای وەرگر دروست دەکات، کە وەرگر گومان دەکات، توالێتەکانی پاک نین، رەنگە لە راستیدا توالێتەکان پاک و خاوێن بن.

٣- هەستکردن بە کەمی و خەمخواردن و بێ هودەیی بوون:-

هەندێک بابەت کە ریکلامی بۆ دەکرێت، وەرگر ناتوانێ بیکڕێت و گران بێت و لە توانای وەرگر زۆر زیاترو خەیالی یە، بۆیە وەرگر هەست بەخەم خواردن و کەمی و بێ هودەیی دەکات، هەر بۆیە لێکدانەوەی لایەنی دەروونی و قەبارەی ئابووری خەڵک لەریکلامدا گرنگە یاخود کار ئاسانی بۆ دەست کەوتنی ئەو بابەتانەی کە ریکلامیان بۆ دەکرێت، پێویست و گرنگن.

٤- قایلکردنی بینەران بۆ کڕینی ئەو بابەتانەی کە تەنها دەبێتە بەفیرۆدانی پارە:-

هەندێک جار کڕینی کەرەستەیەک کە پێویستت پێی نەبێت، بەدیزانکردنی هەڵخەلەتێنەر،لەرێگەی یاریکردن بەرەنگ و رووناکی،کاریگەری دەنگی و وێنەیی لەسەر بابەتەکان، یان پیشاندانی بابەتێک لە شوێنی بابەتێکی تر. کاتێک بەکاریگەری ریکلام ئەو بابەتە دەکریت و پاشان هیچ پێویستیەکت بەو کەرەستەو کاڵاو بابەتە نیە، بێگومان وەرگر تووشی زەرەمەندی دەبێت، بەمە کاریگەری خراپ لەرێگەی ریکلامەکان لەسەر کۆمەڵگەدا دروست دەبێت.

چۆنێتی نووسینی سکرێپتی ریکلام

بەر لە نوسینی سکرێپتی ریکلام، پێویستە وەرگران و مەبەستی ریکلامەکە بزاندرێت.

مـــاوەی ریکلامـــی رادیـــۆ و تەلەفزیۆنەکـــان زۆر کـــورتن، وا دەردەکەون کەوا زۆر بەئاســانی دێـنە بەرهەم، بەڵام لەراســتیدا قورســن و ئاســان نـیە، چـونکە ریکلامەکـان پێویستیان بەوە هەیە کە پێ ووتـن و پێ راگەیاندنەکان لە رێگەی پەیـامی ریکلامەکـان لەماوەیەکی کورتدا یان لەرووبەرێکی بچوک و دیاریکراودا، ماناداربن.

بەکۆمەڵێک هەنگاوی یەک بەدوای یەک دەتواندرێت ریکلامەکان ئارەزوو وکاریگەری دروست بکەن، لەوانە:-

١-دۆزینەوەی ئامانجی بازارکردن یان خزمەتگوزاریەکەت:-

بەگوێرەی توانا، تەمەنەکانیان، رەگەزییان، شێوەی ژیانیان، یان هەر بابەتێکی تر کە دەبێـتە هـۆی ناسـینەوەیان، زۆرگـرنگە کە وەرگرانـی بـابەتی ریکلامکـردنەکە بناسـرێن، چونکە دەتواندرێت بۆ قسە لەگەڵ کردنیان کاریگەری زیاتر دروست بکرێت.

٢- دۆزینەوەی مەبەستی ریکلامەکە:-

پێویستە مەبەستی ریکلامکردنەکە رۆشـن بێت، چونکە بۆ کۆمپانیاکان گرنگە تاوەکو بەئامانجی خۆیان بگەن، تا سەرنجی وەرگرو کڕیار بۆ کڕینی بابەتەکە رابکێشرێت. بۆیە بەر لەنووسینی سکرێپتی ریکلامەکان و لەنێو سکرێپتی ریکلامەکان پێویستە مەبەستی ریکلامەکە دیاربێت.

٣- لەسکریپتی ریکلامەکاندا پێویستە بۆ وەرگرەکە بنووسرێت:-

بەشـێوەیەک بەو زمـانە بنووسـرێت کە وەرگـران بەکـاری دەهێنن یـان بەئاسـانی لێـی تێدەگەن. تا وەرگرو کڕیارەکان لە وێنەو ووشـەکان تێبگەن و بیانناسنەوە. بۆیە پەیامی ریکژلامەکان سادده بێت و راستەوخۆ و روون بێت.

٤- پەڵاماردانی وەرگران و سەرنج راکێشانیان، فۆکەسی لەسەر بکرێت:-

لەســکرێپتەکەدا ئامــاژە بەو تەکنیــک و هونەرکاریــانە بکرێــت کە بــۆ زیــاتر ســەرنج راکێشـانی وەرگران گرنگن. بۆ نمونە ئەگەر ریکلام بۆ رادیۆ بوو هەوڵی وەسفکردنی وێنەیی بابەتەکە بکرێت.

٥- لەسکرێپتەکەدا، دووبارەکردنەوەی پەیامەکە بەچەند جارێک و بەرێگەی جیاواز، تێدا تۆمار بکریت، چونکە تەنها جارێک بینین و پیشاندان و زانین بۆ ریکلام بەس نیە، بەڵکو دووبارە کردنەوە لەگۆڤارەکان یان لە تەلەفزیۆنەکان یان لەرۆژنامەکان یان لە شۆستە و لسەر لیڤلیتەکان...هتد گرنگن لەسکرێپتی ریکلامکردن و بۆریکلامکردن.

هەروەها بۆئەوەی نەبێتە هۆی لە یادنەچوونەوەو لەبیرچوونەوە، هەتا ئەگەر ٣٠ چرکە بێ، دووبارە یان چەند بارەی بکرێتەوە، لایەنی کەم خالێک لە سەرەکیترین خاڵەکانی پەیامەکە، دەکرێن چەند بارە بکرێتەوە.

هەروەها کاتێک وویستت ژمارەی تەلەفۆن و ناونیشان بدەیت، لە سکرینەکە پیشانی بدە، هەروەها لەگەڵیدا ووتنی لەگەڵ بێت، بەتایبەتی کاتێک ریکلامەکان لەرێگەی رادیۆ و تەلەفزیۆن و سکرینەکان بڵاو و پەخش دەکرێت.

٦- لەسکریپتەکەدا، هەوڵ بدرێت بۆ ریکلامەکان، باشترین و بەهێزترین (Call to action)[1] بنووسرێت و بووترێت و پیشان بدرێت، کە وا لە خەڵک دەکات، بچێت بۆ مارکێت و کۆگاکان.بۆ نمونە شوێنی فرۆشتن، ژمارەی تەلەفۆنەکە، ئەدرەسی کڕین و دەستکەوتن، ئاماژە کردن لە خێرایی کڕین و ناوازەیی بابەتەکە...هتد.

٧- بۆ سکرێپتی رادیۆ و تەلەفزیۆن دوو کۆلۆم بەکاربهێندرێت، کۆلۆمی یەکەم بۆ دیالۆگەکە، کۆلۆمی دووەم بۆ کاریگەرییە وێنەییەکان بێت.

٨- کاتی ریکلامەکە دیاری بکرێت و هەوڵ بدرێت سکرێپتەکە دوو چرکە کەمتر بێت، بۆ (fade)ی کردنەوە و داخستن بەتایبەتی لەریکلامی تەلەفزیۆنی و رادیۆیدا.

[1] Call to action لەریکلامدا بەواتای بەشی کۆتایی ریکلامەکانە، شوێنی فرۆشتەنی و نرخی کاڵاکەو ژمارەی تەلەفۆن و ناوی سایت و راگەیاندنێک بۆ نمونە بلێت لەماوەیەکی کەمدا نامێنێت، یان خێراکەو هەر ئێستا بیکڕە، ئەمانە هەمووی دەکەونە خانەی (Call to action).

ئەو رەخنانەی کە ئاراستەی ریکلام دەکرێن

١-ریکلام تێ چوونی بەرهەمی کاڵاکە زیاتر دەکات.

٢- هەندێک ریکلام بەبێ ئەوەی هیچ سوودێک بە کۆمەڵ بگەیێنێت، تێدەپەڕێت و بڵاودەبێتەوە، چونکە بانگەشەکاران تەنها لەبەرامبەر یەکترو بۆ یەکتر ئەنجامی دەدەن و بڵاوی دەکەنەوە.

٣- بانگەشەکاران، هۆیەکانی بڵاوکردنەوە (ئامرازەکانی بڵاوکردنەوە) بەکاردێنن بۆ بەرژەوەندییەکانیان.

٤- زۆرجار ریکلام هەنگاو بۆ مەبەستەکانی دەنێت، بەبێ ئاراستەیەکی عەقلی و مەنتقی.

٥- ریکلام زۆرجار ئارەزوو(رەغبەت)ی راستەقینەی پێویستییەکانی خەڵک دابین ناکات.

٦- زۆربەی ریکلامەکان شێوەو ئاراستەیەکی پروپاگەندەییان هەیە، ئەمە لەرێگەی زیادەرۆیی یان درۆکردن لە زانیارییەکاندا زیاتر دەردەکەوێت.

شێوازەکانی (شێوەکانی) ریکلام

لەراستیدا، ریکلام لە هەموو ناوەندو شوێنێک دەتواندرێت بەکاربهێندرێت، تەنانەت دەکرێت بلێین مرۆڤ لەهەرکوێ و شوێنێک بێت دەتواندرێت ریکلام بگاتە ئەو شوێنە، بۆیە بەگشتی ریکلام بەم شێوانە دەردەکەوێ:-

یەکەم: ریکلامکردن لەرێگەی کەناڵەکانی تەلەفزیۆن

یەکێک لە شێوازو شێوەکانی دەرکەوتنی ریکلام لە رێگەی کەناڵەکانی تەلەفزیۆنە، بە تەلەفزیۆنە لۆکالی و ناوچەیی و هەرێمی و ناوخۆیی و نێودەوڵەتییەکان و بەکەناڵە ئاسمانییەکان و تەلەفزیۆنە گشتی و تایبەتمەندییەکان، هەر هەموو جۆرو شێوەکانیان، لەتوانایاندایە، رووبەرێکی کەم یان زۆر بۆ ریکلامەکان تەرخان بکەن.

توخمە سەرەکییەکانی ریکلام لە تەلەفیزیۆندا

چەند توخمێکی سەرەکی لە پێکهاتەی ریکلامی تەلەفزیۆنییدا بەشدار دەبن، کە هەر توخمێکیان خوازراوبن یان نەخوازراو، پێویستە بەکاربهێندرێن. هەموو ئەو توخمانە گرنگن بۆ هێزی ریکلامی تەلەفزیۆنی.

بەشێوەیەکی سەرەکی پێنج توخم لەپێکهاتەی ریکلامێکی سەرکەوتووی تەلەفزیۆندا بەشدار دەبن و دەردەکەون:-

١-هەست و سۆز جولاندن:-

پێویستە ریکلام لایەنی کەم هەندێک سۆزی بۆ بینەر تێدابێت. بەبێ توخمی هەست و سۆز جولاندن، بینەر بەبێ دەنگی لەسەیرکردنی ریکلامەکە دەردەچێت و لێ ی دادەبڕێت. هەر بۆیە نەبوونی ئەم توخمە لە ریکلامی تەلەفزیۆندا هۆکارێکی سەرەکییە بۆ گۆڕینی کەناڵی تەلەفزیۆنی.

دەکرێت هەست و سۆز جولاندن لە رێگەی بەپێکەنین هێنانی بینەر بێت یان لە رێگەی سەرنج و دڵ راکێشان بێت یان لە رێگەی وورووژاندنی بینەر یان بە تەماکردن و چاوەڕێ دروست کردن. هەست و سۆز جولاندن، هەر شتێک بێت گرنگ ئەوەیە بینەر هەست بەهەندێک شت بکات.

٢- ڤیدیۆ:-

پێویستە ریکلام بە تەنها لەرێگەی ڤیدیۆوە توانای گەیاندنی پەیامی ریکلامەکەی هەبێت و ئەو ڤیدیۆیە بە تەنها هەڵگری ئەو هێزو مانایە بێت کە ریکلامەکە دەیەوێت بیگەیێنێت. واتا پێویستە ریکلامەکە پەیامەکە تێپەڕێنێ بەبێ رەچاوکردن و چاوەرێکردنی دەنگ (Audio).

ریکلامەکە پێویستە لەرێگەی ڤیدیۆوە هەموو زانیارییە پێویستییەکان پیشان بدات، چونکە رەنگە تۆ دەنگەکەت گرتبێتەوەو بەتەنها بینین رۆڵ ببینێت و وا لێ ی تێبگەیت کە ریکلامەکە پەیوەندی بەچی یەوە هەیە و باسی چی دەکات. هەر لە رێگەی بینینەوە ئەمانە بەگوێرەی پێویست پیشان بدرێت لەوانە:-

- ژمارەی تەلەفۆن.
- ناونیشان (address).
- ویب سایت (ئەگەر ویستت).
- ئۆڤەری تایبەت (Special Offer).

پێویستە هەموو ئەمانە لەڤیدیۆیەکدا کۆبکرێنەوە.

٣- دەنگ (Audio):-

ئەو بیرۆکەیەی کەوا بەسەر ڤیدیۆ لە ریکلامی تەلەفزیۆنیدا جێ بەجێ دەکرێت، بە هەمان شێوە پێویستە بەسەر دەنگ لە ریکلامی تەلەفزیۆنیدا جێ بەجێ بکرێت. دەنگ پێویستە خاوەنی هێزی خۆی بێت. پێویستە دەنگ هەڵگری هەموو ئەو زانیاریانە بێت کە ریکلامەکە دەیەوێت بیگەیێنێت و چاوەڕوانی ڤیدیۆ (بینین) نەکات. دەنگ و ڤیدیۆ، پێویستە هەریەکە خاوەن هێزی خۆیان بن و بەنیەتی یەکتر تەواو کردن، دروست نەکرێن.

رەنگە دەنگ ببێتە پڕکردنەوەی توانای کەمی بینین، دوای ئەوەی ڤیدیۆ دوا توانای خۆی بەکاردێنێت، بەڵام سوودی زیاتری هێزی دەنگ بەتەنها لە ریکلامی تەلەفزیۆنیدا بۆ ئەوەیە کەوا پانتایی وەرگرو کڕیار زیاد بکات و برەو بەبەرهەمەکە بدات و فرۆش زیاد بکات، بۆیە پێویستە دەنگەکە روون و رەوان و زمان پاراو بێت. بەشێوەیەکی گشتی لەریکلامێکی تەلەفزیۆنی ئەگەر بێت و چاومان بنوقێنین یان سەیری نەکەین و تەنها گوێ

ی بدەینە ریکلامەکە، ئەو کاتە پێویستە بەتەواوی لەریکلامەکە تێبگەین و بەتەنها دەنگ رۆڵی لەتێگەیشتنی ریکلامەکەدا هەبێت.

٤- هاوکات بوون و لەگەڵ یەکەوە بوونی ڤیدیۆ و ئۆدیۆ:-

واتا بەهاوتەریبی لەگەڵ یەکتردا رۆیشتنی ڤیدیۆ و دەنگ بەیەکەوە. پێویستە لە ریکلامی تەلەفزیۆنیدا، ئەوەی دەبینین ئەوە ببیستین یاخود ئەوەی دەیبیستین ئەوە ببینین. ئەو شێوازە توندو تۆلی و گونجان و یەک پارچەیی وەک زنجیرەیەک دەداتە ریکلامەکە.

٥- داواکردن بۆ کڕین (Call To Action):-

لەدواهەمین برگەی ریکلامەکان بەتایبەتی لەریکلامی تەلەفزیۆندا، داوا کردن بۆ کڕین، یەکێکە لەتوخمە گرنگەکان، لەو توخمەدا لەرێگەی ژمارەی تەلەفۆن و دوا پێ راگەیاندن و ئاماژەکردن بە ئەدرەس و هۆشیارکردنەوەو بەپەلە بەئاگاهێنانەوەی وەرگرو کڕیار بۆ بەرهەمەکە دەبێت. بۆ نمونە:-

- ئایا تۆ چیت لە بینەر دەوێت؟
- ئایا ووتەی مەبەستەکە چی یە؟
- لەکۆتایی دەتەوێت چ بەبینەر بلێیت؟

داواکردن بۆ کڕین، واتا شوێن و ناونیشانی بەرهەمەکە بەئاسانی بە بینەر بلێیت و لەبیرنەکەیت، چونکە ئەمە هۆکاری سەرەکیە کە دەویسترێت ریکلامی بۆ بکرێت. داواکردن بۆ کڕین یان داوا لێ کردن و پێ ووتن بە وەرگر بۆ چۆنێتی کڕینی بەرهەمەکە و دەستکەوتنی کاڵاکەیە. لێرەدا چەند دەستەواژەیەکی باو بەکاردێت وەک:-

- دوا نەکەویت...ئێستا پەیوەندی بکە بە ژمارە تەلەفۆنی ١٢٣٤٥٦٧٨
- هەر ئەمرۆ سەردانی فامیلی مۆڵ بکە.
- هەر ئێستا سەیری ویب سایتی www.greenland.comبکە.
- تەنها ژمارەیەکی دیاریکراو لەبەردەستدایە...ئەگەر نەما لەدەستت دەچێ.

تێبینی:- لە ریکلامی تەلەفزیۆندا زیاتر ووشەی تۆ یان ئێوە بەکاربێنە لەجیاتی ووشەی من یان ئێمە.

ریکلامی کۆمیدی لە تەلەفزیۆندا

یەکێک لەو ڕێگایانەی کەوا ریکلامی تەلەفزیۆنی دەتوانێ پەلاماری بینەر بدات و سەرنجی وەرگر رابکێشێت،بەکارهێنانی ڕێگای کۆمیدی و تەنز ئامێزە. ئەگەر بێت و ئەو کۆمپانیانەی خاوەنی تیمی پرۆڤیشناڵی بن، ئەوا زۆر باش دەتوانن ریکلامی تەنز ئامێز (Funny) بەکاربهێنن و دروست بکەن.

ژیانی ڕاستەقینەی خەڵک، دەتواندرێت لەرێگەی قسەکردن و دیالۆگی ڕاستەقینەی ژیان، بەپێکەنین گوزارشتی لێ بکرێت. ئەمە دڵ رفاندن و سەرنج راکێشان لای وەرگر دروست دەکات. هەروەها ڕێگای کۆمیدی لە ریکلامی تەلەفزیۆنی، پەیوەندی و دۆستایەتی لەگەڵ بینەراندا دروست دەکات.

ریکلامەکانی تەلەفزیۆنی بەشێوەی کۆمیدی پێشکەش بکرێن، پێویستە رەچاوی چەند خاڵێک بکرێت:-

١-پێویستە بابەت و ریکلامەکە سادەو ساکار بێت.

٢- کەسی کۆمیدی بنچینەیەکە بۆ ریکلامی کۆمیدی، بۆیە پێویستە هەمیشە ئەو کەسانە هەڵبژێریت کە سروشتێکی کۆمیدی و خاوەن بەهرەو توانایەکی کۆمیدیان هەیە.

٣- ریکلامی کۆمیدی لە توانایدایە بازرگانەکان، کۆمپانیاکان، دروست بکات یان بشکێنێت، بۆیە زیرەکی دانایی زۆری پێویستە کاتێک کە بمانەوێت ریکلامێک بەکۆمیدیا پێشکەش بکەین.

چۆنێتی ئامادەکردنی ریکلامێکی کۆمیدی بۆ تەلەفزیۆن

١-حاڵەتێکی ژیانی راستەقینە دیاری دەکەین، کە بەرهەمەکە یان خزمەتگوزارییەکە مانای پێشخستن یان بەبیرهێنانەوە بۆ ئەو حاڵەتە بگەیێنێت، چونکە گاڵتەوگەپ یان پێکەنین تەنها لە رێگەی نوکتەکردن نابێت، بەڵکو دەکرێت لە هەموو حاڵەتەکانی ژیان رووبدات.

٢- چارەسەری ریکلامەکە بنووسە کە بە زانیاری بنچینەیی دەست پێدەکات. بۆ نمونە:-

- پیاوێک خۆشاوی زەلاتە (ترش و خوێ یان سرکەی زەلاتە) تێبکاتە نێو زەلاتەیەک.
- یان ژنێک هەوڵ دەدات، قەپاغی شوشەیەک بکاتەوە.

٣- هاتنە پێشەوەی شێوازی کۆمیدی لە چوارچێوەی بەرهەم یان خزمەتگوزارییەکە دەبێت.

بۆ نمونە:-

- لەو کاتەی پیاوەکە خۆشاوی زەلاتە دەکاتە نێو زەلاتەکە. لەپڕ زەردەخەنەیەکی گەورەو کۆمیدی دروست دەکات، کەوا پیشان دەدات بەتامترین و خۆشترین جۆری خۆشاوی زەلاتەیە.
- یان لەو کاتەی ژنەکە قەپاغی شوشەکە دەکاتەوە، بەڵام بۆی ناکرێتەوە بۆیە لەناکاو سوپەرمانێک بەشێوەیەکی کۆمیدی دێت و ئامێری کردنەوەی قەپاغی شووشەی لایەو بەئاسانی قەپاغەکە دەکاتەوە.

جۆرەکانی ریکلامی تەلەفیزیۆن

لەکەناڵەکانی تەلەفزیۆن، ریکلامەکان بەجۆری جیاواز دەردەکەون، لێرەدا دەکرێت ئاماژە بەچەند جۆرێکیان بکرێت:-

١- نمایشکردن و پیشاندان و دەرخستنی تواناو هێزی شاراوەی بەرهەمەکان بەوێنەو لە رێگەی بینینەوە.

- وەکو پیشاندانی هێزو توانای مادده پاک کەرەوەکانی وەک سابون و تایت و شامپۆو...هتد، کەوا وێنەی کەڵ و پەڵەکان پیشان دەدرێت بەر لەبەکارهێنان و دوای بەکارهێنانی ئەو ماددانە، تاوەکو تواناو کاریگەری دەربکەوێت.
- پیشاندانی کەرەستەکانی ژووری چێشت لێنان، وەک جۆری چەقۆکان لە قاژکردنی (پارچەکردنی) میوەو هەڵدرین و لابردنی سەری قوتوە کانزاییەکان.

٢- پیشاندانی بەرهەمێک وەک رێگایەکی چارەسەری بۆ کێشەیەک یان بۆ پێویستەیەکی زۆر.

لەم جۆرە ریکلامانەدا، پێویستە سەرەتا کارێک پیشان بدەیت، کەوا بە تەواوی بۆ ژیان یان تەندروستی ناپەسەندەو باش نیە...پاشان پیشاندانی رێگا چارەسەری کە بەرهەمەکەی تۆیە. لێرەدا بەزۆری کێشەکە نوێیە.

- وەکو پیشاندانی دەرمانێک یان میکیاجێک بۆ چارەسەری ئەو گرفتەی کاتێک زاوا سەیری دەم و چاوی بووک دەکات و زۆر دڵخۆش نیە.
- یان پیشاندانی مۆبایل لە شوێنی تەلەفۆنی ئاسایی، کاتێک کەسێکی بەتەمەن پەیوەندی پێوە دەکرێت و ئەو کەسە هەوڵدەدات بگاتە تەلەفۆنەکە، بەڵام دەکەوێت و تووشی زیان دەبێت و ناتوانێت.

٣- بە وێنەو لە رێگەی بینین پیشاندانی کێشەیەک کەوا هەم کێشەکەو هەم پیشاندانی رێگا چارەسەرییەکە زیادەرۆیی تێدا کرا بێت. نەمانی کێشەکە لە رێگەی ئەو بەرهەمەی کەوا وەک رێگایەکی چارەسەری پێشکەش دەکرێت.

- نمونە وەکو:- کەسێک تووشی هەڵامەت یان کێشەیەکی تەندروستی بووە، بەجۆرێک کەوا دەم و چاوی وەک دەعبا پیشان بدەیت...پاشان لەو خواردنەی یان

خواردنەوەی کە پێشکەشی دەکەیت و ریکلامی بۆ دەکەیت، دەبێتە چارەسەرییەکی بێ هاوتاو لە پڕو تەواو گونجاو.

٤- نیشانەکردن بۆ سود بەخشین، پیشاندانی ریکلامێک بۆ بینین کەوا ئەو بەرهەمە سودێکی بێ شومار بنێتەوە .

– وەکو ئەو نمونەیە کەوا کاریگەری خواردنەوەیەک زیاد لە پێویست پیشان بدەیت.

٥- پیشاندانی بەرهەمەکان یان بەکارهێنەران وەک کارێکی بەراوردکاری یان بەرامبەرکردن.

- وەک بەراورکاری نێوان دوو کات کە بەرهەمەکە دوو نرخی جیاوازی هەبێت.

٦- پیشاندانی بەرهەمێک لەرێگەی چیرۆکێکی وێنەیی.

ئەو شێوە ریکلامە لە شێوەی هۆنینەوەی چیرۆکدایە، کە ئەو چیرۆکە یارمەتی دەرخستن و روونکردنەوەو پیشاندانی سودی بەرهەمەکان دەدات. لە کۆتایی بەکارهێنانی ئەو بەرهەمە دەبێتە دڵخۆشبوونێکی گەورە لای بەکارهێنەر، چونکە سروشتی ئەو شێوە ریکلامە لە کۆتاییەکەی پێویستە هەستێکی باش لای بەکارهێنەر دروست بکات.

- وەک لەکاتی ریکلام کردن بۆ ئوتومبێلێک، چیرۆکەکە بە رۆیشتنی ئاسایی ئوتومبێلەکە دەست پێدەکات و قسەکردن لە ناویدا بەئاسایی دەروات...لە پڕ تووشی کارەساتێکی گەورە دەبێت، بەڵام هێزو توانای ئەو ئوتومبێلە لە زیانەکانی کارەساتەکە کەم دەکاتەوە.

٧- پیشاندانی چیرۆکێکی وێنەیی کەوا ئەنجامەکەی تەنها سوود بەخشین بێت...واتا تەنها لایەنی ئیجابی بەرهەمەکە بەبەڵگەوە بخاتە روو. یان باشتر بلێین ریکلامێک لە دواوە دەست پێبکات بۆ پێشەوە یان سەرەتا.

- وەکو:-ریکلام کردن بۆ کەرەستەیەکی ریش تاشین بەبەڵگەو وێنەو چۆنێتی بەکارهێنانی پیشان بدرێت، بەڵام لەسەرەتادا چیرۆکەکە وا رێک دەخرێت... منداڵێک زۆر دڵی خۆشە...چونکە ماچی روومەتی باوکی کردوە...سافی و جوانی روومەتی ئەو باوکە دەگەڕێتەوە بۆ بەکارهێنانی جۆرێکی باشی مەکینەی ریش تراشین.

- پیشاندانی پیاوێک لە راودا...شێرێک دەردەکەوێ...پیاوەکە هاوار دەکات و ترس لای هاورێیەکانی و لای بینەر دروست دەبێت...پاشان دەردەکەوێت ئەو شێرە سەدان مەتر لە پیاوەکە دوورە و ئەو بەیەکەوە بینینە دەگەڕێتەوە بۆ هێزی زوومی لێنزی ئەو جۆرەی کامیرا کەوا ریکلامی بۆ دەکرێت.

٨- شێوازی باسکردن و روونکردنەوەی ریکلامەکان لەرێگەی پێ ووتن، لە نێوان دوو کەس یان زیاتر کە هەردوولا ئەو بەرهەمەیان بەکارهێنا بێت و بۆ یەکتر باسی لێوە بکەن و باشییەکانی دەربخەن. ئەو شێوازە رێگای بێژەری یان پێشکەشکردنی پێ دەوترێت.

- وەکو:- دوو کەس وەک چاوپێکەوتنێکی تەلەفیزیۆنی گفتوگۆ لەگەڵ یەکتر دەکەن سەبارەت بە بەرهەمێک کە هەردوولا ئەزموونیان لەگەڵ ئەو بەرهەمە هەبێت و باشییەکانی ئەو بەرهەمە بۆ یەکتر باس دەکەن...خەڵک ئەو گفتوگۆیە دەبینێت و کاریگەری لەسەر دروست دەبێت.

٩- بەیەکەوەبەستنی بەرهەمەکان لەگەڵ هیواو ئارەزووەکانی گروپ یان چین و توێژە جیاوازەکانی خەڵک، کە دەبێتە دەرپەڕین و بارزبوونێکی گەورەی بەرهەمەکە یان کۆمپانیاکە. زۆرجار بە شێوەیەکی کۆمیدی دەردەکەوێت.

- وەکو:- ریکلام کردن بۆ کتێبێک بە پیشاندانی خوێندنەوەی کتێب لای گروپە جیاوازەکانی خەڵک (چین و توێژەکان).

١٠- بەکارهێنانی شێوازی لاسایی کردنەوەو خواستن:- خواستنی پارچە مۆسیقاو وێنەو ڤیدیۆ چیرۆکی شوێنی تر بۆ ریکلامێکی تازە. ئەگەرچی لایەنی تەمبەلی بەو شێوە ریکلامانە دیارە، چونکە شت لەشوێنی تر وەردەگرێ، بەڵام ئەو شێوازانە هەمیشە رەگەزی لەبیر نەچوونەوەو سەرنج راکێشانی خۆشییان تێدایە.

- وەکو:-هاوسەرگیری...لە نەبوونی شوێن دەچێتە خانوی بچوکی کرێ...ریکلام پیشاندانی خانوی تازە بە پێشەکی و کۆنتراکی نوێ دەخاتە روو.

نووسین و نەخشەسازی سکرێپت بۆ ریکلام لە تەلەفزیۆندا

لە نووســین و دانــانی ســکرێپت بــۆ ریکلامــی تەلەفزیــۆنی، چەنــد ریّ و شــوێنێک دەگیرێنەبەر، لەوانە:-

١-کردنەوەی لاپەڕەیەکی نویّ ی A٤ لە وۆرد، کەم جار پێویست دەکات لە لاپەڕەیەک زیاتر پێویست بێت، چونکە بۆ ٣٠ چرکە یان ٤٥ چرکە یان ٦٠ چرکە تەنها پێویست بەیەک لاپەڕە دەکــات. وە ئەگەر لە لاپەڕەیەک زیــاتر پێویســت بــوو، ئەوا ژمــارە بەلاپەڕەکان دەدەین.

٢- نووسینی تایتلی ریکلامەکە لەسەرووی لاپەڕەکەدا بێت، لێرەدا دەکرێت لە ناوەراست یان لای راستی سەرووی لاپەڕەکە بنووسرێت بەم شێوەیە:-

- ناوی پرۆژەکە
- ناوی بەرهەمەکە

بەرهەم هێنەرەکە یان دەرهێنەرەکە (زۆر جار دەنووسرێت بەمەبەستی پێدانی زانیاری زیاتر)

٣- پاشان کردنەوەی خشتەیەک کەوا دوو ریزو دوو کۆلۆم بێت.

٤-لەلای راستی ریزی یەکەمی خشتەکە یان لاپەڕەکە ڤیدیۆ دابندریت و لەلای چەپی لاپەڕەکە ئۆدیۆ (دەنگ) دابندرێت.

٥- لەژێر (ڤیدیۆ)دا هەر لەقتەیەکی ڤیدیۆکە کەوا چی لەچیرۆک و ناوەرۆکی ریکلامەکە روودەدات بنووسرێت یان بە وێنە دابندرێت.

٦- لەژێــر (دەنــگ)دا ئەو دەنگــانەی لە ریکــلامەکەدا پێویســتە دەربببــڕدرێن، تییایــدا بنووســرێت، بەڵام پێویســتە دڵنیــابیــن لەوەی لەبەرامــبەر هەر ڤیدیۆیەکــدا، دەنــگ لە شوێنی خۆیدا بە راستی و رەوانی نووسرابێت.

٧- ژمارە بۆ لەقتەکان دابندریت و پاشان جۆری لەقتەکان بە کورتکراوەیی بنووسریت، بۆ نمونە:-

١-(Close Up (CUی بەرهەمەکە یـان هەر بابەتێک کە پەیوەنـدی بە بەرهەمەکەوە هەبێت.

٢- (Extremely Close Up(XCU ئەو پەڕی کلۆز ئەپ.

٣- Medium Shot (MS) بۆ گرتەیەکی مام ناوەندی.

٤- Long Shot (LS) بۆ لەقتەیەکی درێژ.

بەردەوام بوونی تەواوی لەقتەکان تا تەواوبوونی.

٨- ئەگەر هەر لایەک، واتا ڤیدیۆ و دەنگ، هەر کامیان نووسین و شوێنی زیاتری پێویست بوو، ئەوا دەستکاری هێڵی نێوان کۆلۆمەکان (هێڵی ناوەراست) بکرێت و بیجولێندریت، تا هاوتاکردن و هاوسەنگ بوون و جێکردنەوەیان لەلاپەڕەیەکدا.

نمونەیەک بۆ نووسینی سکریپتێک بۆ ریکلامێکی تەلەفزیۆنی

- کارگەی دروستکردنی بنێشتی کوردی
- بنێشتی کوردی
- زانا زرار (یان دەکرێت کۆمپانیای کوردستان بێت).
- دەنگ و ڤیدیۆ
- باشترین بنێشت، بنێشتی کوردی
- بەرهەمێکی خۆمالی یە
- لەنێو سروشتێکی جواندا

له کارگەیەکی خۆمالیدا، کارگەی دروستکردنی بنێشتی کوردی ....

- له پێناو تەندروستیەکی باش و پارێزگاریکردنی ددانەکانت
- پەلە بکە له کڕینی بنێشتی کوردی
- بنێشتی کوردی له شاری هەولێر و له بازاری شێخ الله و له دووکانی سمەی بنێشت به هەرزانترین نرخ دەست دەکەوێت.

وێنەی ئاسایی بنێشت

١- CUی پیاوێک به بەرگی کوردی

٢- LS ی پیاوێک لەگەڵ کۆمەڵێک دار لەنیو چیاکاندا

٣- MSی کارگەی دروستکردنی بنێشتی کوردی

٤- ....

٥- ....

٦- ....

٧- ....

٨- ....

٩- XCU ی پیشاندانی دەم و ددانێکی جوان لەگەڵ جوینی بنێشتی کوردی

- پیشاندانی کۆمەڵێک ژن بەبەرگی ئاسایی گەرەک، کەوا ریز بوون بۆ بنێشت کڕین.
- پیشاندانی شوێنی فرۆشتنی بنێشتی کوردی،شاری هەولێرو بازاری شێخ الله و دووکانی سمەی بنێشت.

سەرچاوە کان

سەرچاوە کوردییەکان :

١. بەهادین احمد محمد ،ریکلام و پەیوەندی گشتی و بازار کردن ، لە بلاْوکراوەکانی سەندیکای روژنامەنووسانی کوردستان ،چاپی یەکەم ،سلێمانی ٢٠١١.

٢. دیاری عوسمان، هونەری بەرێوەبردن و بەرێوەبردنی کەناڵە تەلەفزیۆنییە ئاسمانییەکان لەهەرێمی کوردستاندا، دەزگای چاپ و پەخشی سەردەم، سلێمانی ٢٠١٠.

٣. پ.ی.د.سامان جلال، ریکلام لە راگەیاندنی کوردیدا، هەولێر ٢٠١٩

٤. غازی حەسەن ،هونەری ریکلام ، دەزگای بارزان نیوز بۆ تویژینەوەو راگەیاندن ،هەولێر ، ٢٠١٠.

٥. مالکۆلم ئێف. مالێتی، هاورێی رۆژنامەنووسان، کۆمیتەی جیهانی رۆژنامەگەری ئازاد، چاپی یەکەم، ١٩٩٨.

٦. محەمەد فەریق حەسەن، دەسەلاْتی چوارەم و زمانی تەلەفزیۆن، دەزگای چاپ و پەخشی سەردەم، چاپی یەکەم، سلێمانی ٢٠٠٧.

سەرچاوە عەرەبییەکان :

١.احمد عادل راشد ،الاعلان ،دار النهضة العربية للطباعة والنشر ،بيروت .

٢.اسامة ظافر كبارة، برامج التلفزيون والتنشيئة التربوية والاجتماعية للاطفال، دار النهضة العربية، الطبعة الاولى، بيروت— لبنان ٢٠٠٣.

٣. بشير العلاق ،ادارة الحملات الاعلانية ،دار اليازورى العلمية للنشر والتوزيع ، طبع الاولى ،الاردن — عمان ، ٢٠١٠.

٤.بشير العلاق ،الابداع والابتكارية فى الاعلان مدخل تطبيقى ،دار اليازورى العلمية للنشر والتوزيع ، طبع الاولى ،الاردن — عمان ،٩ ٢٠٠.

٥.بشير العلاق ،الاعلان الدولى ،دار البازورى العلمية للنشر والتوزيع ،عمان— الاردن ،٢٠١٠.

٦. د. هانى الرضا — د. رامز محمد عمار، الراى العام والاعلام والدعاية، المؤسسة الجامعية للدراسات والنشر والتوزيع، طبع الاولى، لبنان ١٩٩٨.

٧. رجاء محمود ابو علام، مناهج البحث فى العلوم النفسية والتربوية، دار النشر للجامعات، القاهرة، ١٩٩٦.

٨. رستم ابو رستم ،محمد ابو جمعة ، الدعاية وة الاعلان ،المغتز للنشر والتوزيع ، عمان ، ٢٠٠٣.

٩.روجر ويمر و جوزيف دومينك، مقدمة في اسس البحث العلمي (مناهج البحث الاعلامي)، ت. د. صالح خليل أبو اصبع، ط٢، ،عمان، دار ارام للدراسات و النشر و التوزيع، ١٩٩٨.

١٠.سعد سلمان المشهدانى ، الاعلان التلفزيونى وتاثيرة فى الجمهور ، دار اسافة للنشر والتوزيع ،طبعة الاولى ،الاردن —عمان ،٢٠١٢.

١١.سمير محمد حسين، بحوث الاعلام: الاسس والمبادى، عالم المكتب، القاهرة، ١٩٧٦.

١٢.صفوت محمد العالم ، الاعلان الصحفى وتخطيط الحملات الاعلانية ،مكتبة النهضة المصرية ، الطبعة الثانية ،قاهيرة ، ٢٠٠٤.

١٣. طاهر محسن الغالبي، احمد شاكر العسكري، الاعلان مدخل تطبيقي، دار وائل للنشر، عمان ٢٠٠٣.

١٤.عبدالوهاب ابراهيم ابوسليمان، كتابة البحث العلمي صياغة جديدة، ط٦، جدة: دار الشروق للنشر و التوزيع، ١٩٩٦.

١٥.فاربى ، عبد الحكم احمد الخزامى ،فن الاعلان (كيف تنجح وتدير اعلانا فعالا وحملة اعلانية ناجحة) ،دار الفجر للنشر والتوزيع ،طبعة الثالثة، القاهرة ، ٢٠٠٨.

١٦. فليح عبدالزهرة الزبيدى، فن البيع والاعلان، الطبعة الاولى بغداد ١٩٨٨.

١٧. كمال خورشيد مراد ، الاتصال الجماهيرى والاعلام .التطور– الخصائص– النضريات ، دار المسيرة للنشر والتوزيع والطبعات ، عمان – الاردن ،٢٠١١.

١٨. محمد رفيق البرقوتى ، صادق راشيد ، واخرون ،فن البيع والاعلان ،دار القاهرة للطباعة.

١٩.محمد سيد محمد، وسائل الاعلام (من المنادى الى الانترنيت)، دار الفكر العربى، الطبعة الاولى، القاهرة ٢٠٠٩.

٢٠.محمد عبدالقادر احمد، دور الاعلان فى التنمية، الطبعة الاولى بغداد ١٩٨٢.

٢١.محمد على البدوى، دراسات سوسيو اعلامية، دار النهضة العربية، بيروت ٢٠٠٦.

٢٢. محمد فريد محمود عزت، قاموس المصطلحات الاعلامية– انكليزى– العربى، داروالمكتبة الهلال للطباعة والنشر،بيروت–لبنان ٢٠٠٨.

٢٣. محمد منير حجاب، اساسيات البحوث الاعلامية و الاجتماعية، دار الفجر للنشر و التوزيع، القاهرة، الطبعة الثالث، ٢٠٠٦.

٢٤. مزروق عبد الحكم العادلى ، الاعلانات الصحفية دراسة فى الاستخدامات والاشباعات ،دار الفجر للنشر والتوزيع ،الطبعة الاولى ، القاهرة ، ٢٠٠٤

٢٥. مصطفي حميد الطائي، مناهج البحث العلمىء تطبيقاتة في الاعلام، مصر، ٢٠٠٧.

٢٦. منى سعيد الحديدى ،ا.د. سلوى امام على ،الاعلان –اسسة –وسائلة – فنونة ،الدار المصرية اللبنانية ،القاهرة ٢٠٠٥.

٢٧. نائل عبدالحافظ العواملة، اساليب البحث العلمي، ط١، الاردن، الشارقة العالمية للاستشارات الاكاديمية ١٩٩٧.

٢٨. نجم عبد شهيب واخرون، الدعاية والاعلان فى السينما والتلفزيؤن، مكتبة المجتمع العربى للنشر و الطبع، عمان– الاردن ٢٠٠٧.

٢٩. نيل باريت، الاعلان على الانترنيت، بيت الافكار الدولية، امريكا ١٩٩٨.

٣٠.هويدا مصطفى ،الاعلان فى الانظمة الاذاعية والمعاصرة ،الدار المصرية اللبنانية.القاهرة ١٩٩٩.

٣١. يوسف المرعشلي (اعداد)، اصول كتابة البحث العلمي و تحقيق المخطوطات، ط٢، لبنان، دار المعرفة للطباعة و النشر و التوزيع، ٢٠٠٦.

نامەی ماستەر:

١. زينب ليث عباس محمد ، الاساليب الفنية للاعلان فى شبكة المعلومات العالمية ،دراسة مسحية الاساليب الاعلانية فى موقع مكتوب عبر الانترنت ، رسالة غير منشورة.بغداد ، ٢٠٠٥.

٢. سلام نصرالدين محمد، اتجاهات الجمهور الكوردى ازاء الاعلانات التجارية في القنوات التلفزيونية الكوردية، رسالة غير منشورة، جامعة سليمانية– كلية علوم الانسانية– قسم الاعلان، ٢٠٠٨.

سەرچاوە فارسییەکان:

١. الدڤين هانتلى، چگونه يك اگهى تلويزيونى بسازيم؟How to Creat Effective Tv Commericials
وەرگێڕانی بۆفارسی گرشاسبی حەمید،بلاو کراوەکانی سروش تاران،ساڵی٢٠٠٤.

سەرچاوە بیانییەکان:

١. Otkem Ebru Amil,REKLAM VE REKLAMCıLIK,Ankara kazim karabekir eğitim fakültesi yayınları,٢٠٠٣
٢. Suat Sungur,Bilinöaltı Reklamcılık ve Toplumsal etkileri,İstanbul İletişim Fakültesi Dergisi,say
٣. Üstün ÖZEN, Ahmet SARI, İnternet Reklamcılıgı: İnternet Kullanıcılarının İnternetReklamcılıgı Konusundaki Tutum ve Davranısları, BİLİSİM TEKNOLOJİLERİ DERGİSİ,İSTANBUL, CİLT: ١, SAYI: ٣, EYLÜL ٢٠٠٨
٤. ADOBE (٢٠١٧), Toolbox overview [online] Available from: https://helpx.adobe.com/indesign/using/toolbox.html [accessed ٥/٤/٢٠١٨].
٥. *Catherine Hudgins (2019)*٧ Elements of Print Advertising. [Online] Available from: https://smallbusiness.chron.com/٧-elements-print-advertising-١٥٣٢٥.html. [Accessed ١٠/٢/٢٠١٩].
٦. Derrick Daye (٢٠١٠), ١٠ Principles of Advertising. [Online] Available from:
٧. Eser (٢٠١٥), ٦+ Types of newspaper ads Marketing Tips. [Online] Available from: http://tinobusiness.com/٦-types-of-newspaper-ads-marketing-tips. [Accessed ٢/٢/٢٠١٩].
٨. https://www.brandingstrategyinsider.com/٢٠١٠/١٠/١٠-principles-of-advertising-bill-bernbach.html#.XIEaXKByjIU [accessed ١/٢/٢٠١٤].
٩. Meg Reid (٢٠١٨), The ٦ elements of design. [online] Available from: https://٩٩designs.com/blog/tips/elements-of-design [accessed ١/٢/٢٠١٩].

سایتە ئەلکترۆنیەکان:

١. Mustafa,Duran,Pazarlama ve akılda kalanlar,birinci bölüm, - ، www.kobitek.com/makale.php?id=٩٣.
٢. **دانشنامه فارسی، شناخت سير تحول آگهی‌های تجاری تلويزيون،** http://vista.ir/article/٢١٣٨٣٣
٣. **عبدالرضا فريدزاده، بايدها و نبايدهاي پيام هاي بازرگاني،** http://www.rasekhoon.net/article/Print-١٠٨٨١.aspx
٤. http://communication.akbarmontada.com/t١٧١٠-topic
٥. sheerq.com/blog٣http:///اهمية-الاعلان-في-الاقتصاد

٦. حسین شریف زادگان، ادبیات آگهی‌های بازرگانی تلویزیونی،
http://ictblog.blogfa.com/post-۳۷٤.aspx